

સ્વતંત્રતા (સમગ્ર) એ કુરમાન્યુ એ છે —

ખુદા જેના વિરુદ્ધ લાલચી થારે એ તેને દીનમાં સમાજ આપે છે.

તાલીમુલ ઈસ્લામ

અથવા

લામી કેળવણી

સાગ્રી નીલે.

29 JUL 1929

1929

અધિકાર કરી લેવાની પ્રવિદ્ધ દર્શા :

અખતરુદ્દીન મોલાના ગુલામ મોહમ્મદ સાદિક

મેનેજર કુતુબખાનગે સાદેકિયુડ રાંદેર જી. મુસ્લ.

પાલક સને 1348 બીજરી

આવૃત્તિ પૈસી 10000

સવ દેક માપાતર કલાએ પાલમે સ્વાધીન રાખ્યા

મુદ્રક નકલ નં. 0-4-0

૧૪૮૧૦

પ્રસ્તાવના.

હિન્દ અને સલાત પછી ધર્મ અને કૌમના ઈસ્લામ સેવકની ઈસ્લામી બંધુઓની સેવામાં લાંબી નહીં પણ ટૂંક અરજ છે કે આ પહેલાંના એ ભાગે આપ, લાંચી સતોષ પામ્યા હશે કે “તાલીમુલ ઈસ્લામ” જેવા અમુલ્ય જવાહરોતની મુસ્લિમ ગુજરાતને કેટલી અગત્યતા છે અને તેનો આ ગ્રીંતે ભાગ આપના હસ્તમાં છે.

પ્રાથમિક કેળવણી લેતા બાળકોને જેટલી સરળ અને સ્પેલ ગુજરાતીની જરૂર હોય છે તેને લક્ષમાં રાખી આ “તાલીમુલ ઈસ્લામ”ની હાર માળાનો સરળ ગુજરાતીમાં ભાષાંતર કરવામાં આવ્યો છે.

પ્રથમના ભાગમાં મુસ્લિમ બંધુઓનો એ તરફ લક્ષ દોરવામાં આવ્યો હતો કે પોતાના બાળકોની ધાર્મિક કેળવણી માટે ગુજરાતી માતૃભાષામાં, એને કોમી સ્કોલોમાં ચલાવવામાં આવે તો ભાષા ઉપરાંત મઝહબી જ્ઞાન પણ પ્રાપ્ત થાય. એક કાર એર દો કાળની કહેવત વાસ્તવિક રીતે બંધ બેસતી આવે.

પરંતુ મારા લખાણ ઉપર જોઈએ તેટલું લક્ષ અપાયું નથી તેમ તેમાં હું તદ્દન નિરાશ પણ થયો નથી, કારણ કે સંદેર મદ્રસા મોહમદીયા પીપરડીવાલા હાઈસ્કુલ ના સંચાલકો ઉર્દુની સાથે ગુજરાતીને પણ શામેલ કરી ચલાવે છે. જેથી ઉર્દુ શિક્ષણ લેતા બાળકોને પણ એથી વધુ પુષ્ટી મળે છે. એ વિષે તેમને ધન્યવાદ ધટે છે. હું આશા રાખું છું કે ગુજરાતની બીજી મુસ્લિમ રાષ્ટ્રીય શાળાઓના સંચાલકો પણ એ તરફ લક્ષ આપશે.

ઓ ખુદા જેમ તે પ્રથમના ભાગને લોકોએથી કર્યા તેમ આ ભાગને પણ કર, અને મારી મેહનતનો બદલો આગેરતમાંજ તારાથી આપું છું, આમીન.

લી.

અબ્દુરહીમ મોલાના ગુલામ મોહમદ સાદિક.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ મથક

[ગુજરાતી કોપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૪૮૧૦ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ લાલીમુલ દસશામ

વિષય ૭૭ : ઇતિહાસ

તાલીમુલ ઈસ્લામ ભાગ ત્રીજોનો પહેલો વિભાગ

એટલે

તાલીમુલ ઈમાન અથવા ઈસ્લામી અકાએદ.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

/ પરમ કૃપાળુ, દયાળુ અલ્લાહના નામથી

સવાલ—તૌહીદ કોને કહે છે ?

જવાબ—દિલથી અલ્લાહ તઆલાને એક સમજવો અને મોઢાથી એનો ઇક્રાર કરવાને તૌહીદ કહે છે.

સવાલ—ખુદા તઆલા છે એમ લોકોએ શી રીતે જાણ્યું ?

જવાબ—પ્રથમતો મનુષ્યની બુધ્ધી (જેમરોગર હોયતો) ખુદા તઆલા મોજુદ છે અને તે એક છે એમ માન્ય રાખે છે. અને એજ કારણથી દુન્યામાં જેટલા મોટા મોટા બુધ્ધીશાળી વિદ્વાનો અને ફિલોસોફરો થયા છે તેઓ બધા ખુદા પાક એક છે એ વાતને માનનારા છે.

ખીજું આકે ખુદાપાકના પૈગમ્બરોએ એક મતે મખલુકને તૌહીદનું શિક્ષણ આપ્યું અને બતાવ્યું કે અલ્લાહ તઆલા એક છે, તેના જેવો ખીજો કોઈ નથી.

સવાલ—શું કુર્આને મજીદમાં તૌહીદનું શિક્ષણ અપાયલું છે ?

જવાબ—હા, કુર્આન મજીદમાં તૌહીદનું શિક્ષણ સંપૂર્ણ અને ઉત્તમ રીતે આપવામાં આવ્યું છે. બલકે આજે દુન્યામાં માત્ર કુર્આને મજીદ એજ એક એવી ક્રિતાબ છે જે ખાલીસ તૌહીદ

તું શિક્ષણ આપે છે જોકે પ્રથમની આસમાની કિતાબોમાં પણ તૌહીદનું શિક્ષણ હતું, પરંતુ તે બધી કિતાબોને લોકોએ હુરફેર કરી નાખી અને તૌહીદ વિરૂધ્ધ વાતો લેખવી દીધી, અને ખુદાના મોકલેલા આકાશી શિક્ષણને બદલી નાંખ્યું, તેના સુધારા માટે અને દુન્યામાં સાચી તૌહીદના પ્રચાર માટે અલ્લાહના આલાએ હઝરત મોહમ્મદ (સલ.) ને મોકલ્યા અને પોતાની ખાસ કિતાબ એટલે કુર્આન મજીદ ઉતારી અને તેમાં ચોકખે ચોકખું અને સાચે સાચું તૌહીદનું શિક્ષણ આપ્યું.

સવાલ—કુર્આન મજીદની કઈ આયતોથી તૌહીદ સિધ્ધ થાય છે. ?

જવાબ—આખા કુર્આને મજીદમાં પહેલેથી છેવટ સુધી તૌહીદનું શિક્ષણ ભરેલું છે. તેમાંની થોડીક આયતો આ છે: “વએલાહોકુમ એલાહું વ્યાહેદ લા એલાહ ઇલ્લા હોવર્હ માનુર રહીમ” (સુરા બકરા રૂઝ ૧૬) અર્થાત તમારો મ્યખૂદ એક અલ્લાહ છે, તેના સિવાય કોઈ મ્યખૂદ નથી તે ઘણોજ માયાળુ અને દયાળુ છે.

બીજી આયત આ છે, “શહેદલાહો અન્નહુ લા એલાહ ઇલ્લા હુવલમલાએકતો વ એલુલ ઇલ્મે કાએમમ ખિલ કિસ્તે લાએલાહ ઇલ્લા હુવલ અઝીઝુલ હકીમ.” (સુરએ આલે ઇમરાન રૂઝ ૨) અર્થાત ખુદા સાક્ષી છે કે અલ્લાહ સિવાય કોઈ પુન્ય નથી, અને ફરિસ્તાઓ તથા ઇલ્મ વાળાઓ પણ આ વાતની સાક્ષી આપે છે, તે ખુદા ઇન્સાફ કાયમ રાખનારો છે, તેના સિવાય કોઈ પુન્ય નથી તે ગાલિબ, હિકમત વાળો છે.

એવીજ રીતે બીજી ઘણી આયતો ખુદાની તૌહીદનું શિક્ષણ આપે છે જેમકે કુલ હોવદલાહો અહદ. અર્થાત તું કહે કે તે અલ્લાહ એક છે.

* જ્યાં આવી રીતે (સલ.) લખ્યું હોય તેને સલ્લલાહો અલૈહે વસલ્લમ પઢવું અ. ર.

સવાલ—ખુદા તઆલાનું જાતી નામ શું છે ?

જવાબ— ખુદા તઆલાનું આતી નામ અલ્લાહ છે. એને ઇસ્મે આત અને ઇસ્મે આતી પણ કહે છે.

સવાલ—શબ્દ અલ્લાહના સિવાય ખુદાતઆલાના ખીજાં નામો છે જેમકે ખાલિક, રાઝિક વિગેરે. તેઓને શું કહે છે ?

જવાબ—અલ્લાહ એ નામના સિવાય ખુદાના ખીજા નામોને સિક્ષાતી એટલે ગુણ વાચક નામો કહે છે.

સવાલ—સિક્ષાતી નામોના શું અર્થ છે ?

જવાબ—ખુદાની ઘણી સિક્ષતો છે જેમકે કદીમ હોવું એટલે હંમેશથી હોવું અને હંમેશ રહેવું, આલિમ એટલે દરેક ચિઝને જાણનાર હોવું, કાદિર એટલે દરેક વસ્તુ પર તેની શક્તિ અને કુદરત હોવી, હૈ એટલે જીવતા હોવું વિગેરે, વિગેરે; તો જે નામ આ સિક્ષતોમાંથી કોઈ સિક્ષતને જાહેર કરે તેને સિક્ષાતી નામ કહે છે,

એની મીસાલ એવી રીતે સમજો જેમકે કોઈ માણસનું નામ જમીલ છે જે માત્ર તેની આત માટે એલખાણની રૂએ રાખવામાં આવ્યું છે. એમાં કોઈ સિક્ષત (ગુણ)નો લેહાજ નથી, પરંતુ તેમણે ઇલ્મ પણ શીખ્યો છે. તે લખતા પણ જાણે છે, ફૂર્આન પણ તેને મોઢે યાદ છે. અને તેથી આ સિક્ષતોની રૂએ તેને આલિમ, મુન્શી, હાફેઝ પણ કહે છે; તો જમીલ તેનું આતી નામ છે, આલિમ, મુન્શી, હાફેઝ સિક્ષાતી નામ કહેવાશે, કેમકે તેના ઇલ્મની સિક્ષત અથવા લખવાની સિક્ષત અથવા કુરઆન મજીદ યાદ હોવાની સિક્ષતની રૂએ આ નામો રાખવામાં આવ્યાં છે.

એવીજ રીતે અલ્લાહ એ નામ તો ખુદાનું આતી નામ અથવા ઇસ્મે આત છે. અને ખાલિક, કાદિર, આલિમ, માસિક વિગેરે તેનાં સિક્ષાતી નામ છે.

સવાલ—ખુદાનું આતી નામતો અલ્લાહ છે, તેનાં સિક્ષાતી નામ કેટલાં છે ?

જવાબ—કુરચાન મજીદમાં ખુદા તઆલાએ ફરમાવ્યું છે, વલિદલાહિલ અસ્માઉલ હુસ્ના ફદહીહો બેહા (સુ. આઅરાફ રૂકુ ૨૩) એટલે ખુદાના ઘણાં સારાં નામો છે તો એજ નામોથી તેને પોકાર્યા કરો.

અને હદીસે શરીફમાં છે, ઈન્ના લિલ્લાહે તઆલા તિસ્મ-તંવ વતિસ્થના ઈસ્મમ મેઅતન ઈલ્લા વાહેદા. (ખુખારી) બેશક ખુદા પાકના નવ્વાલું એટલે સોમા એક કમ નામો છે.

મલાએકલ—ફરિશ્તા.

સવાલ—ચાર માનીતા ફરિશ્તાઓના સિવાય બીજા બધા ફરિશ્તાઓનો મરતબો આપસમાં એક સરખો છે કે એછો વધતો?

જવાબ—ચાર મોકર્ફળ (માનીતા) ફરિશ્તા જેઓના નામ તમે તાલીમુલ ઈસ્લામ ભા. ૨ માં વાંચી ચુક્યા છો બધા ફરિશ્તા એથી અફઝલ છે. એમના સિવાય બીજા ફરિશ્તાઓ પણ આપસમાં એછો વધતો મરતબો રાખે છે. કોઈ વધારે મોકર્ફળ અને કોઈ એછો.

સવાલ—ફરિશ્તા શું કામ કરે છે ?

જવાબ—આસ્માનો અને જમીનમાં અંગણિત ફરિશ્તા ખુદા ખુદા કામો પર નીમાયલા છે. એમ સમજો કે આસ્માન અને જમીનની બધી વ્યવસ્થાઓ (બંદોબસ્ત) ખુદા પાકે ફરિશ્તાઓને સોંપેલી છે, અને તેઓ બધો ઇન્તેઝામ ખુદા પાકના હુકમ મુજબ પુરો કરતા રહે છે.

સવાલ—ફરિશ્તાઓના થોડાક કામો બતાવો ?

જવાબ—હઝરત જીબ્રીલ (અલે.) ખુદા તઆલાના હુકમો અને કિતાબો પેગમ્બરોની પાસે લાવતા હતા. કેટલીક વખત અંગિયા (અલે.)ની મદદ કરવા અને ખુદા, રસુલના દુશમનો સાથે લડવા માટે પણ મોકલવામાં આવ્યા અને કેટલીક વખત ખુદા પાકે નાફરમાન બંદાઓ પર અઝાબ પણ તેઓની મારફતે મોકલ્યો.

હઝરત મીકાઈલ (અલે.) મખલુકને રોઝી પહેંચાડવા તેમ વરસાદ બિગેરેના કામો માટે નીમાયલા છે, અને અંગણિત ફરિશ્તા

તેમના હાથ નીચે કામ કરે છે. તેમાંથી કેટલાક વાદળોના ઇન્તેજામ માટે અને કેટલાક હવાઓના ઇન્તેજામ માટે અને કેટલાક સમુદ્રો, તળાવો, અને નહેરો પર મોકર્ર છે, અને આ બધી વસ્તુઓનો ઇન્તેજામ ખુદાના હુકમ મુજબ કરે છે.

હઝરત ઇસરાફીલ (અલે.) કિયામતના દિવસે સુર પુકશે.

હઝરત ઇઝરાફીલ (અલે.) મખલુકની જાન કહાડવાપર મોકર્ર છે, અને તેમના હાથ નીચે પણ અસંખ્ય ફરિશ્તા કામ કરે છે.

નેક બંદાઓની જાન કહાડનાર ફરિશ્તા જુદા છે, અને પુરા લોકોની જાન કહાડનાર જુદા છે. એ ઉપરાંત ફરિશ્તાઓના થોડાક કામ આ છે:—

(૧) દરેક માણસની સાથે બે ફરિશ્તા રહે છે, એક ફરિશ્તો તેના નેક કામો લખે છે અને બીજો પુરાં કામો લખે છે. આ ફરિશ્તાઓને કેરામત કાતેબીન કહે છે.

(૨) થોડાક ફરિશ્તા માણસને આફતો અને બલાઓથી બચાવવા પર મોકર્ર છે. બાળકો, ઘરડાઓ, નિર્બળોની અને જેઓના સબંધમાં ખુદાનો હુકમ થાય છે તેઓની સંભાળ રાખે છે.

(૩) થોડાક ફરિશ્તા માણસના મરી જવા બાદ કબરમાં તેનાથી સવાલ કરવા પર મોકર્ર છે. દરેક માણસની કબરમાં બે ફરિશ્તા આવે છે તેમને મુનકર અને નકીર કહે છે.

(૪) થોડાક ફરિશ્તા આ કામ પર નિમાયલા છે કે દુન્યામાં ફરતા રહે અને જ્યાં અડલાહુતઆલાનો જીકર થતો હોય, વચ્ચે થતી હોય, કુર્આન મજીદ પઢાતું હોય, દરૂદ શરીફ પઢવામાં આવતું હોય, દીની ઇલમની તાલીમ થતી હોય એવી મજલીસોમાં હાજર થઈ અને જેટલા લોકો તે મજલીસમાં હોય તે નેક કામમાં લેગા હોય તેમની હાજરીની ખુદા તઆલાની સામે શાક્ષી આપે છે.

દુન્યામાં જે ફરિશ્તા કામ કરે છે તેમની સવાર સાંજ બદલી પણ થાય છે. સવારની નમાઝની વખતે રાતવાળા ફરિશ્તા આસમાનો પર ચાલ્યા જાય છે, અને દિવસમાં કામ કરનારાઓ આવી

જાય છે. અને અસરની નમાઝ પછી દિવસવાળા ફરિશ્તા આલ્યા
જાય છે અને રાતના કામ કરનારા આવી જાય છે.

(૫) કેટલાક ફરિશ્તા જનતના ઇન્તેઝામો અને તેના કારખાસ
પર મોકર્ર છે.

(૬) કેટલાક ફરિશ્તા હોજખના ઇન્તેઝામ પર મોકર્ર છે.

(૭) કેટલાક ફરિશ્તા ખુદાપાકના અર્શને ઉઠાવનારા છે.

(૮) કેટલાક ફરિશ્તા ખુદા તઆલાની ખંદગી અને તેની
તસ્ખીહ અને તકદીસમાં લાગેલા રહે છે.

સવાલ—કેવી રીતે જણાયું કે ફરિશ્તાઓ આકામો કરે છે ?

જવાબ—આ બધી વાતો કુરઆન મજીદ અને હદીસોમાં
લખેલી છે.

ખુદા તઆલાની કિતાબો,

સવાલ—તૌરેત, અખુર, અને ઇનજીલ એ આસમાની
કિતાબો છે તે કેવી રીતે જણાયું ?

જવાબ—આ ત્રણે કિતાબો આકાશી પુસ્તકો છે એમ
કુર્આન મજીદથી સાબિત થાય છે.

તૌરેતના વિષે અલ્લાહ તઆલાએ ફરમાવ્યું છે કે ઇન્ના
અનઝલનત્તવરાતા ફીહા હોદંવનુર- (સુરહ માએદહ, રૂકૂ ૭)
એટલે ખચિત અમે તૌરેત ઉતારી તેમાં હિદાયત અને નૂર છે.

અખુરના વિષે ફરમાવ્યું કે વ આતૈના હાવુદા અખુરા. (સુરહ
નિસા, રૂકૂ ૨૩) એટલે અને અમે હાવુદ (અલે) ને અખુર દીધી.

ઇનજીલના માટે ફરમાવ્યું કે વ કફ્રૈના બે ઇસખને
મરયમા વ આતૈનાહુલ ઇનજીલ (સુરહ હદીદ, રૂકૂ ૪)
એટલે અમે ઇસા બિન મરયમ (અલે)ને મોકલ્યા અને તેઓને
ઇનજીલ દીધી.

જેથી મુસલમાનોને કુર્આને મજીદના આધારે આ ત્રણે
આકાશી પુસ્તકો છે એની ખાત્રી થઈ.

સવાલ—જે કોઈ માણસ તૌરેત, ઝખુર કે ઇનજલને ખુદાની કિતાબો ન માને તો તે કેવો છે ?

જવાબ—એવો માણસ કાફિર છે કેમકે આ કિતાબોનું ખુદાની કિતાબો હોવું કુર્આન મજીદથી સાબિત થયું છે, તો જે માણસ તે કિતાબોને ખુદાની કિતાબો માનતો નથી તે કુરઆન મજીદની ખતાવેલી વાતને માનતો નથી, અને જે કુર્આન મજીદની ખતાવેલી વાતને ન માને તે કાફિર છે.

સવાલ—ત્યારે શું આ તૌરેત, ઝખુર અને ઇનજલ જે ઇસાઈઓ પાસે મોજુદ છે તે તેજ અસલી આસમાની તૌરેત ઝખુર, અને ઇનજલ છે ?

જવાબ—“કેમકે કુરઆન મજીદથી આ વાત પણ સાબિત થઈ છે કે એ કિતાબોને લોકોએ બદલી નાખી છે. તેથી હાલની તૌરેત, ઝખુર અને ઇનજલ તે અસલી આસમાની કિતાબો નથી બલકે તેમાં ફેરફાર થયો છે. એટલા માટે હાલની એ ત્રણે કિતાબો વિષે એમ યકીન ન રાખવું જોઈએ કે એસઘળી આસમાની કિતાબો છે.

સવાલ—જે કેવી રીતે જણાયું કે કેટલાક પેગમ્બરો પર સહીશ ઉતર્યા હતા ?

જવાબ—કુરઆન મજીદથી સાબિત છે કે કેટલાક પેગમ્બરો પર સહીશ નાઝીલ થયા હતા. હઝરત ઇબ્રાહીમ (અલે.)ના સહીશઓનું વર્ણન સુરહ સજ્જેહીસમામાં મોજુદ છે.

સવાલ—કુરઆન મજીદ ખુદાતઅલાની કિતાબ છે કે ખુદાનું કલામ છે ?

જવાબ—કુરઆન મજીદ ખુદાપાકની કિતાબ પણ છે અને ખુદા તઆલાનું કલામ પણ છે. કુરઆન મજીદમાં એને કિતાબુલ્લાહ પણ કહ્યું છે અને કલામુલ્લાહ પણ.

સવાલ—તૌરેત, ઝખુર, ઇનજલ અને કુરઆન મજીદમાં કઈ કિતાબ અફઝલ છે ?

જવાબ—કુરઆન મજીદ સૌથી અફઝલ છે.

સવાલ—કુરઆન મજીદને આગલી કિતાબો પર શું ફઝીલત છે?

જવાબ—ઘણી ફઝીલતો છે જેમાંથી થોડીક ફઝીલતો આ છે:—

પહેલી આકે કુરઆન મજીદનો એકેએક અક્ષર અને એકેએક શબ્દ જેમનો તેમ છે તેમાં એક નુકતોની પણ વધઘટ થઈ નથી. અને કિયામત સુધી થઈ શકશે પણ નહિ. અને આગલી કિતાબોમાં લોકોએ ફેરફાર કરી નાંખ્યો.

બીજી આકે કુરઆન મજીદની ઇબારત મોઅજ્જ છે એટલે એવા પ્રકારની ઇબારત છે કે કુરઆન મજીદની નાનામાં નાની સુરહના જેવી પણ કોઈ બનાવી શકતો નથી.

ત્રીજી આકે કુરઆન મજીદ આખેરી શરીઅતના હુકમો લાવ્યું છે. તેથી એના ઘણા ખરા હુકમોએ આગલી કિતાબોના હુકમોને મનસુખ (રદ) કરી દીધા.

ચોથી આકે આગલી કિતાબો એકી વખતે પુરેપુરી નાઝિલ થઈ, અને કુરઆન મજીદ ત્રેવીશ વરસ સુધી જરૂર પ્રમાણે થોડું થોડું નાઝિલ થતું રહ્યું. ધીમે ધીમે અને જરૂર વખતે ઉતરવાથી લોકોના દિલોમાં ઉતરતું ગયું અને સેંકડો બલકે હજારો માણસ તેના હુકમોને કબુલ કરતા તથા મુસલમાન થતા ગયા.

પાંચમી આકે કુરઆન મજીદ હજારો, લાખો મુસલમાનોના સીનામાં મહુપુઝ (સચવાયલું) છે. અને આ સીના બસીના હિક્કાઝત (સંભાળ) રસુલે કરીમ (સલ) ના મુબારક હમાનાથી આજ સુધી ખરાબર ચાલતી આવી છે. અને ઈનશા અલ્લાહો તઆલા કિયામત સુધી જારી રહેશે.

એજ સીના બસીના હિક્કાઝતને લીધે ઇસ્લામના દૂશમનોને કદિ પણ એવો મોકો મળ્યો નહિ કે કુરઆન શરીફમાં વધારો ઘટાડો કરી શકે અથવા તેને દુન્યાથી નાબુદ કરીદે અને ખોદા ચાહે તો એવો મોકો કિયામત સુધી મળશે પણ નહિ.

છઠ્ઠી એ કે કુરઆન મજીદના હુકમો એવા અનુકુળ છે કે દરેક ઝમાના અને દરેક કોમને અનુસરતા છે. દુનિયામાં કોઈ એવી કોમ નથી જે કુરઆન મજીદના હુકમો ઉપર યાત્રી ન શકતી હોય.

કુરઆન મજીદના હુકમો દરેક ઝમાના અને દરેક કોમને અનુકુળ છે તેથી કુરઆન મજીદ ઉતર્યા બાદ કોઈ શરીઅત અને આસમાની ક્રિતાબની જરૂર રહી નહિ અને રસૂલુલ્લાહ (સલ) ની રિસાલત બધી દુન્યા માટે આમ કરી દેવામાં આવી.

રિસાલત

સવાલ—બધા પેગમ્બરોની ગણતરી અને નામતો માલમ નથી. પણ મશહુર પેગમ્બરોનાં કેટલાક નામ બતાવો?

જવાબ—મશહુર(પ્રખ્યાત)પેગમ્બરોનાં કેટલાંક નામો આ છે હઝરત આદમ,(અલે.) હઝરત શીશ, (અલે.) હઝરત ઇદ્રીસ, (અલે.) હઝરત નુહ, (અલે.) હઝરત ઇબ્રાહીમ, (અલે.) હઝરત મસ્માદલિ (અલે.) હઝરત મસિહુદ, (અલે.) હઝરત યાકુબ,(અલે.) હઝરત યુસુફ, (અલે.) હઝરત દાવૂદ, (અલે.) હઝરત સુલેમાન,(અલે.) હઝરત મુસા, (અલે.) હઝરત હારૂન, (અલે.) હઝરત ઝકરીયા, (અલે.) હઝરત યહયા, (અલે.) હઝરત ઇઝ્યાસ, (અલે.) હઝરત યુનોસ (અલે.) હઝરત લૂત,(અલે.) હઝરત સાલેહ, (અલે.) હઝરત હૂદ (અલે.) હઝરત શોઅબ, (અલે.) હઝરત ઇસા, (અલે.) હઝરત ખાતમુન્નબીયીન મોહુમ્મદ (સલ.)

સવાલ—રસૂલુલ્લાહ (સલ.)અરબના કયા કુટુંબથી છે?

જવાબ—હઝરત કુરૈશ નામના કુટુંબથી છે. અરબના સઘળા ખાનદાનોમાં એ ખાનદાનની ઇઝ્જત અને મરતબો વધારે હતો. એ ખાનદાનના લોકો અરબના બીજા ખાનદાનોના સરદાર માનવામાં આવતા હતા. ફરી ખાનદાને કુરૈશની એક શાખા બની—હાશિમ હતી, જે કુરૈશની બીજી શાખાઓથી વધુ ઇઝ્જત રાખતી હતી. હઝરત(સલ.) એજ શાખા એટલે બનીહાશિમમાંથી હતા. તેથીજ હઝરતને હાશિમી પણ કહેવામાં આવે છે.

સવાલ—હાશિમ કોણ હતા જેમની ઓલાદ બની હાશિમ કહેવાય છે ?

જવાબ—હુઝરતના પરદાદાનું નામ હાશિમ છે. આપની વંશાવળી આ પ્રમાણે છે. મોહુમ્મદ ખીન અબ્દુલ્લાહ ખીન અબ્દુલ મુત્તલિબ ખીન હાશિમ ખીન અબ્દુલ મનાફ.

સવાલ—હુઝરત(સલ)ના વંશજોમાં હુઝરત આદમ(અલે) પછી કોઈ ખીજ પેગમ્બર થયા છે કે નહિ ?

જવાબ—હા, આપ (સલ.)હુઝરત ઇસ્માઈલિ [અલે.]ની ઓલાદમાં છે, અને હુઝરત ઇસ્માઈલિ (અલે.) હુઝરત ઇબ્રાહીમ (અલે.)ના દીકરા છે. એ બન્નેના સિવાય હુઝરત નૂહ (અલે.) હુઝરત ઇદ્રીસ (અલે) અને હુઝરત શીસ (અલે.) પણ હુઝરત (સલ.)ના નસબના સિલસેલામાં શામેલ છે.

સવાલ—હુઝરત મોહુમ્મદ (સલ.)ને કેટલા વર્ષની ઉમ્મરે પયગમ્બરી મળી ?

જવાબ—હુઝરતની આઠીસ વર્ષની ઉમ્મર હતી ત્યારે આપની ઉપર વહી ઉતરી.

સવાલ—વહીથી શું મતલબ છે ?

જવાબ—વહીનો આ મતલબ છે કે ખુદા પાકે પોતાના હુકમો અને પોતાનું કલામ હુઝરત ઉપર ઉતારવું શરૂ કર્યું.

સવાલ—વહી ઉતરવા બાદ કેટલી મુદત સુધી હુઝરત (સલ.) જીવતા રહ્યા ?

જવાબ—ત્રેવીશ વર્ષ. તેર વર્ષ મકકા શરીફમાં અને દશ વર્ષ મદીના મુનવ્વરામાં રહ્યા.

સવાલ—મદીના મુનવ્વરામાં આપ કેમ આજ્યા ગયા ?

જવાબ—હુઝરતે (સલ.) જ્યારે મકકા શરીફના લોકોને ખુદા પાકની તોહીદનું શિક્ષણ આપ્યું અને તેમને ફરમાવ્યું કે મુર્તિ પૂજા છોડી દઈ એક ખુદા ઉપર ઇમાન લાંચા. ત્યારે તે લોકો હુઝરતના દુશ્મન થઈ ગયા કેમકે તે લોકો મુર્તિ પૂજક હતા

અને મુર્તિઓને માંબુદ સમજતા હતા. તેથી અનેક રીતે હઝરત (સલ્) ને તેમણે તકલીફ પહોંચાડવી શરૂ કરી. હઝરત (સલ્) તેમની અદાવત અને દુશમનીની સખતીઓ અને તકલીફ સહન કરતા અને તૌહીદની તાલીમ આપતા અને ખુદાના હુકમો પહોંચાડતા રહ્યા. પણ જ્યારે તેમની દુશમનીની કોઈ હદ બાકી રહી નહિ. અને સર્વેએ મળી હઝરતને કતલ કરી નાખવાનો ઇરાદો કર્યો ત્યારે હઝરત (સલ્) ખુદાના હુકમથી પોતાની વડાલી જન્મ ભુમી મકકા શરીફને છોડી મદીના મુનવ્વરામાં તશરીફ લઈ ગયા. મદીના મુનવ્વરાના લોકો પ્રથમથી મુસલમાન થયા હતા અને તેઓ હઝરત (સલ્)ના મદીનામાં તશરીફ લાવવાના ઘણા આતુર હતા. જ્યારે હઝરત મદીનામાં પહોંચ્યા ત્યારે તે મુસલમાનોએ હઝરતની અને આપના સાથીઓની પોતાના જાન, માલથી ઘણી મદદ કરી.

હઝરતના મદીનામાં તશરીફ લઈ જવાની ખબર સાંભળી ખીજ મુસલમાનો પણ જેઓને કાફિરો સતાવતા હતા ધીમે ધીમે મદીના મુનવ્વરામાં આવ્યા ગયા.

હઝરત (સલ્)ના મકકાથી મદીના મુનવ્વરા આવ્યા જવાને હિજરત કહે છે. અને મુસલમાનોને જેઓ પોતાનાં ઘરખાર છોડી મદીનામાં આવતા રહ્યા તેઓને મુહાજેરીન કહે છે અને મદીનાના મુસલમાનોને જેઓએ હઝરત (સલ્) અને મુહાજેરીનની મદદ કરી તેઓને અનસાર કહે છે.

સવાલ—હઝરતે (સલ્)નખી હોવાનો દાવો કર્યો તે પહેલાં અરબના લોકો આપને કેવા સમજતા હતા ?

જવાબ—નુબુવતના દાવા પહેલાં સર્વે લોકો હઝરતને ઘણા સાચા, પાકબાઝ અને અમાનતદાર માણસ સમજતા હતા. મોહમ્મદ અમીન કહી બોલાવતા હતા. જેનો મતલબ આ છે કે આપ તેમની નજીક ઘણાજ માતબર અને સાચા માણસ હતા. તેમ બધા લોકો આપની ઘણી ઈજ્જત કરતા હતા.

સવાલ—આ વાતની શું દલીલ છે કે હઝરત મોહમ્મદ (સલ્) સર્વેથી છેલ્લા પયગમ્બર છે અને આપના બાદ કોઈ નખી આવશે નહિં.

જવાબ—પહેલાં આ કે કુર્આન મજીદમાં અલ્લાહ પાકે આપને ખાતમુન્નખીયીન ફરમાવ્યું જેનો મતલબ આ છે કે આપ બધા પયગમ્બરોમાં છેલ્લા પયગમ્બર છે. ખીજું આ કે હુઝુર રસૂલે કરીમે (સલ.) ફરમાવ્યું છે અના ખાતમુન્નખીયીન લા નખીયા બઅહી. કે હું છેલ્લો નખીજું મારા પછી કોઈ નખી આવનાર નથી ત્રીજું આકે અલ્લાહ પાકે કુર્આન મજીદમાં ફરમાવ્યું છે અલયવમ અકમલતો લકુમ હીનકુમ વઅતમમતો અલૈકુમ નેઅમતી વ રહીતો લકુમુલ ઇસ્લામા હીના. (સુરહ માએદા ૩૬-૧) અર્થાત મેં આજે તમારા માટે તમારા દીનને કામીલ (સંપૂર્ણ) કરી દીધું, અને અને મારી નેઅમત તમારી ઉપર પુરી કરી દીધી અને તમારા માટે દીન ઇસ્લામ પસંદ કર્યું.

એથી સાબીત થયું કે હુઝુરના વાસ્તાથી ખુદા પાકે દીનની તકમીલ (સંપૂર્ણતા) કરી દીધી અને ઇસ્લામ દરેક રીતે કામીલ દીન થઈ ગયું એજ માટે હુઝુરની બાદ કોઈ પયગમ્બરના આવવાની જરૂર રહી નહિ.

સવાલ—આ વાતની શું દલીલ છે કે હુઝુર (સલ.) તમામ પયગમ્બરોથી મરતબામાં મોટા છે.

જવાબ—હુઝુરનું તમામ પયગમ્બરોથી અફઝલ હોવું કુર્આન મજીદની કેટલીક આયતોથી સાબિત થાય છે. અને હુઝુરને (સલ.) પણ ફરમાવ્યું છે. અના સૈયિદો લુદ્દે આદમા યવમલ કિયામતે એટલે હું કિયામતના દિવસે આદમ (અલૈ.)ની તમામ એલાહનો સરહાર હોઈશ અને જાહેર કે આદમ (અલૈ.)ની એલાહમાં તમામ પયગમ્બરો પણ શામેલ છે તો હુઝુર (સલ.) તમામ પયગમ્બરોથી અફઝલ અને તેઓના સરહાર થયા.

સાહબા કિરામનું વર્ણન.

સવાલ—સહાબી કોને કહે છે ?

જવાબ—સહાબી તે માણસને કહે છે જેણે ઇમાનની હાલ-તમાં હુઝુર [સલ.] ને જોયા હોય, અથવા આપની ખિજમતમાં હાજર થયો હોય અને ઇમાન ઉપર તેની વફાત થઈ હોય.

સવાલ—સાહુખી કેટલા છે ?

જવાબ—હઝારો છે. જેઓ હઝરત [સલ.]ની ખિજમતમાં હાજર થઈ મુસલમાન થયા અને ઇસ્લામ ઉપર તેમની વફાત થઈ.

સવાલ—ખધા સાહુખીઓનો મરતબો ખરાબર છે કે ઓછો વધતો ?

જવાબ—તમામ સાહુખામાં ચાર સાહુખી સર્વેથી અફઝલ છે. પહેલા હઝરત અબાબકર સિદ્દીક (રહી.) * જેઓ સઘળી ઉમ્મતથી અફઝલ છે. બીજા હઝરત ઉમર ફારૂક [રહી.] જેઓ હઝરત અબાબકર સિદ્દીક (રહી.) સિવાય સઘળી ઉમ્મતથી અફઝલ છે, ત્રીજા હઝરત ઉસમાન ગની (રહી.) જેઓ હઝરત અબાબકર (રહી.) અને હઝરત ઉમર [રહી.] પછી તમામ ઉમ્મતથી શ્રેષ્ઠ છે. ચોથા હઝરત અલી [રહી.] જેઓ હઝરત અબાબકર [રહી.] અને હઝરત ઉમર (રહી.) અને હઝરત ઉસમાન (રહી.)ની બાદ સઘળી ઉમ્મતથી અફઝલ છે એજ ચાર ખુઝરગો હઝરત (સલ.)ના બાદ આપના ખલીફા થયા.

સવાલ—ખલીફા થવાનો શું મતલબ છે ?

જવાબ—રસૂલુલ્લાહ [સલ.]ના દુન્યાથી તશરીફ લઈ જવા બાદ દીનનું કામ સાચવવા અને જે બંદોબસ્તો હઝરત (સલ.) ફરમાવતા હતા તેમને કાયમ રાખવામાં જે માણસ આપનો કાયમ મુકામ થયો તેને ખલીફા કહે છે. ખલીફાના અર્થ કાયમ મુકામ અને નાયબના છે હઝરતની વફાત બાદ તમામ મુસલમાનોના એકમતથી હઝરત અબાબકર સિદ્દીક (રહી.) હુજુરના કાયમ મુકામ બનાવવામાં આવ્યા એથીજ એ પહેલા ખલીફા છે. એમના બાદ હઝરત ઉમર ફારૂક (રહી.) બીજા ખલીફા થયા તેમના પછી હઝરત ઉસ્માન [રહી.] ત્રીજા ખલીફા થયા. તેમના પછી હઝરત અલી (રહી.) ચોથા ખલીફા થયા. એ ચારેને ખોલફાએ અરબઆ અને ખોલફાએ શરોદીન તેમ ચાર ચાર પાણુ કહે છે.

* જ્યાં (રહી.) આવી રીતે લખ્યું હોય ત્યાં રદિયલ્લાહો તઆલા અન્હો પદ્મું.

વિલાયત અને અવલિયા અલ્લાહનું વાર્ણન.

સવાલ—વત્તી કોને કહે છે ?

જવાબ—જે મુસલમાન ખુદાતઆલા અને પયગમ્બર (સલ.) ના હુકમોની તાબેદારી કરે અને ઘણી ઈબાદત કરે, ગુનાહોથી દુર રહે, ખુદા અને રસૂલની મહોબ્બત દુન્યાની સર્વે વસ્તુઓની મહોબ્બતથી વધુ રાખે, તે ખુદાનો મુકર્રમ [માનીતો] અને વહાલો થઈ જાય છે. તેને વત્તી કહે છે.

સવાલ—વત્તીનીશું ઓળખાણ છે ?

જવાબ—વત્તીની પીછાણ આ છે કે તે મુસલમાન, મુત્તકી પરહેઝગાર હોય ઈબાદત વધારે કરતા હોય, ખુદા અને રસૂલની મહોબ્બત તેના ઉપર ગાલિબ હોય, દુન્યાનો લોભ ન હોય, આખિરતનો ખિયાલ હંમેશ પાતાની સનમુખ રાખતો હોય.

સવાલ—શું સહાબીને વત્તી કહી શકીએ છીએ ?

જવાબ—હા; તામમ સહાબી ખુદાના વત્તી હતા, કેમકે હુઝુર રસુલે કરીમ [સલ.]ની સોહબતની ધરકતથી તેઓના દિલોમાં ખુદા અને રસૂલની મહોબ્બત ગાલિબ હતી, દુન્યાથી મોહુબ્બત રાખતા ન હતા, ઘણી ઈબાદત કરતા હતા. ગુનાહોથી બચતા હતા, ખુદા અને રસૂલના હુકમોની તાબેદારી કરતા હતા,

સવાલ—શું કોઈ સહાબી કે વત્તી કોઈ નખીની બરાબર થઈ શકે છે ?

જવાબ—કદી નહી સહાબી અથવા વત્તી ગમે તેટલો મોટો મરતબો રાખતો હોય તો પણ નખીના બરાબર થઈ શકતો નથી.

સવાલ—એવો વત્તી જે સહાબી ન હોય કોઈ સહાબીના મરતબાની બરાબર અથવા એથી વધુ મરતબા વાળો થઈ શકે છે ?

જવાબ—નહિ; સહાબી હોવાની ઘણી મોટી ફઝીલત છે. માટે કોઈ વત્તી (જે સહાબી ન હોય) મરતબામાં સહાબીના બરાબર કે વધુ થઈ શકતો નથી.

સવાલ—કેટલાક લોકો શરીરત વિરૂધ્ધ કામ કરે છે, જેમકે નમાઝ નથી પઢતા, દાદી મુંડાવે છે અને લોકો તેમને વલી સમજે છે, તો એવા લોકોને વલી સમજવું કેવું છે ?

જવાબ—તદન ગણત છે. યાદ રાખો કે જે માણસ શરીરત વિરૂધ્ધ કામ કરતો હોય કદી પણ વલી થઈ શકતો નથી.

સવાલ—શું એવા પણ વલી હોય છે કે શરીરતના હુકમો જેમકે નમાઝ રોઝા તેમને માફ થઈ જાય ?

જવાબ—જ્યાં સુધી માણસ હોશમાં હોય અને તેની તાકાત દુરસ્ત હોય ત્યાં સુધી કોઈ ઇબાદત માફ થતી નથી. તેમજ કોઈ ગુનાહની વાત પણ તેને માટે જાણ્યે જ થતી નથી. જે લોકો અકકલ અને તાકાત દુરસ્ત હોવા છતાં ઇબાદત કરે નહિ, અને શરીરત વિરૂધ્ધ કામ કરે અને કહે કે અમારા માટે આ વાત દુરસ્ત છે તે લોકો જે દીન છે. કદી પણ વલી થઈ શકતા નથી.

મોઅજેઝહ અને કરામતનું વર્ણન.

સવાલ—મોઅજેઝહ કોને કહે છે ?

જવાબ—ખુદાપાક પોતાના પયગમ્બરોના હાથે કદી આદત વિરૂધ્ધ એવી વાતો જાહેર કરાવે છે જેમને કરવાથી દુન્યાના ખીજ લોકો અશક્ય હોય છે, જેથી લોકો એવી વાતો નિહાળી સમજી લે કે આ ખુદાના તરફથી મોકલેલા છે. એવી વાતોને મોઅજેઝહ કહે છે.

સવાલ—પયગમ્બરોએ કયા કયા મોઅજેઝહ દેખાડ્યા ?

જવાબ—ખુદાના હુકમથી પયગમ્બરોએ અસંખ્ય મોઅજેઝહ દેખાડ્યા છે થોડાક પ્રખ્યાત મોઅજેઝહ આ છે. હઝરત મૂસા (અલે.)ની અસા (હાથમાં રાખવાની લાકડી) સાપની સુરત થઈ ગઈ અને જાદુગરોના સાપને ગળી ગઈ. હઝરત મુસા [અલે.] ના હાથમાં ખુદાપાક એવી ચમક પેદા કરતા હતા કે તેની રોશની સુર્યના તેજથી વધી જતી હતી. હઝરત મુસા [અલે.]ના માટે નીલ નદીની વચમાં સુકા રસ્તા થઈ ગયા અને તેઓ પેતાના સાથીઓને લઈ રસ્તાઓથી પાર ઉતરી ગયા. જ્યારે ફિરઓનનું

લશકર તે રસ્તાઓથી પસાર થવાના ઇશિદાથી નદીની વચ્ચે પહોંચ્યું ત્યારે પાણી મળી ગયું અને ફિરઓન તેના લશકર સાથે ડુબી ગયો.

હઝરત ઇસા [અલે.] ખુદાપાકના હુકમથી મુઠ્ઠાંને જીવતાં કરતા હતા, જન્મના આંધળાને દેખતો કરતા હતા, કોઠવાગાઓને સારા કરી દેતા હતા, માટીની ચકલીઓ બનાવી સજીવન કરી ઉઠાવી દેતા હતા.

અમારા હઝરત રસૂલુલ્લાહ [સલ.] નો મોટો મોઝજેઝોહ કુર્આન મજીદ છે. કે લગભગ સાડી તેરસો વર્ષની મુદત થઈ ગઈ પરંતુ આજ સુધી ચરબી લાપાના મોટા મોટા વિદ્વાનો પોતાની બેહુદ કોશિષ કરવા છતાં પણ કુર્આન મજીદની નાનામાં નાની સુરતની મિસાલ બનાવી શક્યા નહિ. અને ન કિયામત સુધી બનાવી શકશે.

હઝરત [સલ.]નો બીજો મોઝજેઝોહ મેઝરાજ છે.

ત્રીજો મોઝજેઝોહ શકકુલ કમર [ચંદ્રના હુકડા થવું] છે.

ચોથો મોઝજેઝોહ આ છે કે આપે ઘણી ખરી થનાર વાતોની તેમના થવા આગાઉ ખુદાપાકના બતાવવાથી ખબર આપી, અને તે વાતો તેવીજ રીતે થઈ.

પાંચમો મોઝજેઝોહ આ છે કે હુઝુરની દુઆની બરકતથી એક બે માણસનું ખાણું સેંકડો માણસોએ પેટભરીને ખાઈ લીધું.

એ સિવાયના હુઝુર સરવરે આલમ [સલ.]ના સેંકડો મોઝજેઝોહ છે. જેમનું બયાન તાલીમુલ ઇસ્લામના આગલા લાગોમાં આવશે. ઇન્શા અલ્લાહ તઆલા.

સવાલ—મેઝરાજ કોને કહે છે?

જવાબ—ખુદાપાકના હુકમથી હઝરત [સલ.] રાત્રે જાગવાની હાલતમાં બુરાકપર સ્વાર થઈ મક્કા શાં થી બયતુલ મુકદ્દસ સુધી અને ત્યાંથી સાતેઉ આસમાનો ઉપર અને ફરી જ્યાં સુધી ખુદાને મંજુર હતું ત્યાં સુધી તશરીફ લઈ ગયા, એજ રાત્રે જન્મત અને દોઝખ જોઈ અને ફરી પોતાના મુકામ ઉપર પાછા આવતા રહ્યા અનેજ મેઝરાજ કહે છે.

સવાલ—શકકુલ કમરની શું મતલબ છે ?

જવાબ—શકકુલ કમરથી આ મુરાદ છે કે એક રાત્રે મકકાના કાફિરોએ હુઝરત [સલ.]ને કહ્યું કે અમને કોઈ મોઝજેઝો દેખાડો. ત્યારે હુઝરતે [સલ.] ચંદ્રના બે દુકડા કરી દીધા અને બધા લોકોએ તે બન્ને દુકડા જોઈ દીધા ફરી બન્ને દુકડા મળી ગયા અને ચંદ્ર જેવો હતો તેવોજ થઈ ગયો.

સવાલ—કરામત કોને કહે છે ?

જવાબ—ખુદાપાક પોતાના નેક બંદાઓની ઈઝ્ઝત વધારવા માટે કદી કદાચ તેમના હસ્તે એવી વાતો જાહેર કરે છે જે આદતથી વિરુદ્ધ અને અશક્ય હોય છે કે જેને ખીજ લોકો કરી શકતા નથી. આવી વાતોને કરામત કહે છે. નેક બંદાઓ અને અવલિયા અલ્લાહથી કરમતોનું જાહેર થવું હક છે.

સવાલ—મોઝજેઝહ અને કરામતમાં શું ફેર છે ?

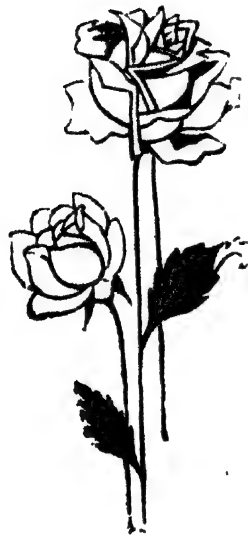
જવાબ—જે માણસ પયગમ્બરી અને નુબુવ્વતનો દાવો કરતો હોય અને તેના હાથે કોઈ વાત આદતથી ઉલટી અને અશક્ય જાહેર થાય તો તેને મોઝજેઝહ કહે છે. અને જે માણસ પયગમ્બરીનો દાવો કરતો ન હોય પરંતુ મુત્તફી, પરહેઝગાર હોય તેનાં બધાં કામ શરીઅત મુજબ હોય અને તેના હાથે કોઈ એવી વાત જાહેર થાય તો તેને કરામત કહે છે. અને જે શરીઅત વિરુદ્ધ ચાલનાર અને બેદીન લોકોથી કોઈ એવી વાતો જાહેર થાય તો તેને ઈસ્તેદરાજ કહે છે.

સવાલ—શું અવલિયા અલ્લાહથી કરામતોનું જાહેર થવું ઝરૂરી છે ?

જવાબ—નહી; એ કાંઈ ઝરૂરી નથી કે વક્લીથી કોઈ કરામત જાહેર થવી જ જોઈએ. એમ પણ થઈ શકે છે કે કોઈ માણસ ખુદાનો હોસ્ત અને વક્લી હોય અને આખી ઉમરમાં તેનાથી કોઈ પણ કરામત જાહેર ન થઈ હોય.

સવાલ—કેટલાક શરીરત વિરૂધ્ધ ફફીરોથી એવી વાતો જાહેર થાય છે, કે જેને ખીજા લોકો કરી શકતા નથી તેમને કેવા સમજવા જોઈએ ?

જવાબ—એવા લોકોથી જે શરીરત વિરૂધ્ધ કામ કરે છે જો એવી વાત જાહેર થાય તો તેને જાદુ અથવા ઇન્તેહરાજ સમજે તે કદી કરામત થઈ શકતી નથી એવા લોકોને વહી સમજવા અને તેમની આદત વિરૂધ્ધ વાતોને કરામત સમજવી શયતાનનો ઘોડો છે.

તાલીમુલ ઈસ્લામ ભાગ ત્રીજનો બીજો વિભાગ

ઐતલે

તાલીમુલ અરકાન અથવા ઈસ્લામી આ'માલ

વુઝુના બાકી મઅસલા.

સવાલ—જે વઝુ નમાઝ પઢવું કેવું છે ?

જવાબ—ખુબ ગુનાની વાત છે બલકે થોડાક આલિમોએ એવા માણસને જે વુઝુ વગર નમાઝમાં ઉભો થઈ જાય કાફિર કહી દીધો છે.

સવાલ—નમાઝ માટે વુઝુ શરત હોવાની શું દલીલ છે ?

જવાબ—કુર્આન મજીદની આ આયત—“યા અરયોહલ્લીઝીના આમનૂ ઇઝા કુસ્તુમ એલસલાતે ફગસેલુ વોળુહકુમ વ અચદિયકુમ એલલ મરાફેકે વમસહુ બે રોઉસેકુમ વ અરજેલકુમ એલલ કઅબૈન” (સુરહ માએદહ ૩૬-૨) અર્થાત ઓ ઇમાનવાળાઓ જ્યારે તમે નમાઝ પઢવા માટે ઉઠો તો (પ્રથમ) પોતાનું મહો અને બન્ને હાથ કોણીઓ સુધી ધોઈ લો અને પોતાના માથા ઉપર મસોહ કરીલો અને ઘુંટી સુધી બન્ને પગો ધોઈલો. અને સૂલુલાહે (સલો) ફરમાવ્યું છે મિકતાહુસસલાતે અત્તહુર (તિરમિઝી) અર્થાત નમાઝની કુંચી (ઐતલે શરત) તહારત (પાકી) છે.

વુઝુના ફરઝોના બાકી મઅસલા.

સવાલ—ધોવાની હદ શું છે જેને ધોવું કહી શકાય ?

જવાબ—એટલું પાણી નાંખવું કે અવશ્ય ઉપરથી વહીને એક બે ટીપાં નીચે પડે એ ધોવાનો અદના દરજ્જો છે જો ટીપાં નીચે ન પડે તો નેને ધોવું કહેતા નથી જેમકે કોઈએ હાથ

લીંજવીને મ્હોં પર ફેરવી લીધો અથવા એટલું થોડું પાણી મ્હોં ઉપર નાખ્યું કે તે વહીને મ્હોં ઉપરજ રહ્યું અને નીચે ટપક્યું નહિ તો તેણે મોઢું ધોયું એમ કહેવાશે નહિ અને તેનું વુઝુ સહી થશે નહિ.

સવાલ—જે અવયવોનું વુઝુમાં ધોવું ફરઝ છે. તેમને કેટલી વખત ધોવાથી ફરજ અદા થશે ?

જવાબ—એક વખત ધોવું ફરઝ છે અને એથી વધુ ત્રણ વાર ધોવું સુન્નત છે. અને ત્રણથી વધારે વાર ધોવું ના હુઝૂત અને મકરૂહ છે.

સવાલ—ક્યાંથી ક્યાં સુધી મ્હોં ધોવું ફરઝ છે ?

જવાબ—પેશાનીના વાળોની જગ્યાથી થોડીની નીચે સુધી અને એક કાનની લોગથી બીજા કાનની લોગ સુધી ધોવું ફરઝ છે.

સવાલ—જે અવયવોનું ધોવું ધરઝ છે, તેમાંથી જો સહેજ જગ્યા સુકી રહી જાય તો વુઝુ હુઝૂત થશે કે નહિ ?

જવાબ—જો એક વાળ ખરાબર પણ કોઈ જગ્યા સુકી રહી જાય તો વુઝુ થશે નહિ.

સવાલ—જો કોઈ માણસના હાથમાં છ આંગળીઓ હોયતો છઠ્ઠી આંગળીનું ધોવું ફરઝ છે કે નહિ.

જવાબ—હા; ફરઝ છે અને એવીજ રીતે જે વસ્તુ વધારે પેશ થઈ જાય અને એવી જગ્યાએ હોય કે જેનું ધોવું ફરઝ છે, તો તે વધીકી વસ્તુનું ધોવું ફરઝ થઈ જાય છે.

સવાલ—મસોહ કરવાનો શું મતલબ છે ?

જવાબ—હાથને પાણીથી લીંજવી કોઈ અવયવ ઉપર ફેરવવાને મસોહ કહે છે.

સવાલ—માથા ઉપર મસોહ કરવા માટે નવું પાણી લેવું જરૂરી છે અથવા હાથો ઉપર બાકી રહેલી તરી બસ છે ?

જવાબ—નવું પાણી લેવું બહેતર છે. પણ જો હાથ ધોવા બાદ બાકી રહેલી તરીથી મસોહ કરી લે તો પણ બસ છે. પરંતુ

જ્યારે હાથથી એક વાર મસોહ કરી લીધો તો ફરી ખીજી જગ્યાએ તેનાથી મસોહ કરવો દુસ્ત નથી. એવીજ રીતે જો હાથ ઉપર તરી ન હોય અથવા કોઈ ખીજી ઘોઁલા કે મસોહ કરેલા અવયવથી તેને ભીંજવી લીધો હોય તો તેથી પણ મસોહ જાએજ નથી.

સવાલ—જો ઉઘાડા માથા ઉપર વરસાદના છાંટા પડ્યા અને સુકો હાથ માથા ઉપર ફેરવી લીધો જેથી વરસાદનું પાણી માથા ઉપર ફેલાઈ ગયું તો મસોહ અદા થયો કે નહિ ?

જવાબ—અદા થઈ ગયો.

સવાલ—વુઝુમાં આંખોની અંદરનો ભાગ ધોવો ફરજ છે કે નહિ ?

જવાબ—આંખ, નાક, અને મોંના અંદરનો ભાગ ધોવો ફરજ નથી.

સવાલ—વુઝુ કર્યા પછી માથું મુઠાવ્યું અથવા નખ કતરાવ્યા તો માથા ઉપર ખીજી વખત મસોહ કરવો અને નખોને ધોવું જરૂરી છે કે નહિ ?

જવાબ—નહિ.

સવાલ—જો કોઈ માણસનો હાથ કોણીની નીચેથી કપાયેલો હોય તો તે હાથને ધોવું જરૂરી છે કે નહિ ?

જવાબ—હા; જ્યાં સુધી કોણી અથવા એથી નીચેનો કંઈ પણ ભાગ બાકી હોય તો બાકીના ભાગને અને કોણીને ધોવું ફરજ છે.

વુઝુની સુન્નતોના બાકી મસઅલા

સવાલ—વુઝુમાં નિયત નહિ કરે તો શું હુકમ છે ?

જવાબ—જો વુઝુની નિયત કરી નહિ જેમકે નદીમાં પડી ગયો અથવા વરસાદમાં ઉભો રહ્યો અને વુઝુના બધા અવયવો

ઉપર પાણી વહી ગયું તો વુઝુ થઈ જશે એટલે એ વુઝુથી નમાઝ પઢવી દુરસ્ત છે પરંતુ વુઝુનો સવાબ મળશે નહિ.

સવાલ—વુઝુની નિયત કેવી રીતે કરવી જોઈએ ?

જવાબ—નિયતનો અર્થ ધરાદો કરવાનો છે. જ્યારે વુઝુ કરવા લાગે ત્યારે આ ધરાદો કરે કે નાપાકી દુર કરવા અને પાકી હાસેલ થવા અને નમાઝ જાએઝ થવા માટે વુઝુ કરે છું ખસ એ ધરાદો અને જ્યાલ કરવોજ વુઝુની નિયત છે.

સવાલ—નિયતનું મોઢાથી કહેવું જરૂરી છે કે નહિ ?

જવાબ—મોઢાથી કહેવું જરૂરી નથી હા; કહીલે તો પણ કંઈ વાધો નથી.

સવાલ—વુઝુ હોવા છતાં ખીજવાર વુઝુ કરે તો શું નિયત કરવી જોઈએ.

જવાબ—માત્ર આટલી નિયત કરે કે વુઝુ કરવાની ફજીલત અને સવાબ મેળવવા માટે વુઝુ ઉપર વુઝુ કરે છું.

સવાલ—વુઝુમાં બિસ્મિલ્લાહ પુરી પઢવી જોઈએ કે નહિ ?

જવાબ—બિસ્મિલ્લાહ હિરરુમા નિરરહીમ પઢવું અથવા બિસ્મિલ્લાહિલ અલીયિલ અઝીમ વલહુમ્હો લિલ્લાહે અલા દીનિલ ઇસ્લામ અથવા બિસ્મિલ્લાહ વલહુમ્હો લિલ્લાહ એ ત્રણે રીતે પઢવું દુરસ્ત છે.

સવાલ—મિસ્વાક (દાણુ) કરવું કેવું છે, અને તેની રીત શું છે ?

જવાબ—મિસ્વાક કરવું સુન્નતે મોઅકકદહ છે. એનો ખહુ મોટો સવાબ છે. અને એમાં ઘણા ફાયદા છે. મિસ્વાક કોઈ કડવા ઝાડના મુળનું અથવા ડાળીનું હોવું જોઈએ જેમકે પીલવાનું મુળ અથવા લીમડાની ડાળી. મિસ્વાક એક વેંતથી લાંબું ન રાખવું જોઈએ, ઘોઈને દાતણ કરે અને ઘોઈને મુકે પ્રથમ જમાણી તરફના દાંતોમાં ફરી ડાળી તરફના દાંતોમાં કરવું જોઈએ ત્રણ વખત દાતણ કરવું અને દરેક વખત નવું પાણી લેવું જોઈએ.

સવાલ—ગરગરો કરવો કેવો છે ?

જવાબ—વુઝુ અને ગુસલ બન્નેમાં ગરગરો કરવો સુન્નત છે, પણ રોઝાની હાલતમાં ન કરવો જોઈએ જમણા હાથે કોગળો કરવો જોઈએ.

સવાલ—નાકમાં પાણી નાખવાની શું રીત છે ?

જવાબ—જમણા હાથમાં પાણી લઈ નાકથી લગાડે અને શ્વાસથી પાણી નાકમાં ખેંચે પણ એટલું ખેંચે નહિ કે મગજ પર ચઢી જાય. રોઝદારને જોઈએ કે તે માત્ર પાણી હાથથી નાકમાં ચઢાવે શ્વાસથી ચઢાવે નહિ. કોગળો કરવો અને નાકમાં પાણી નાખવું બંને સુન્નતે મોઅકકદ્દહ છે.

સવાલ—ઢાઢીના કયા ભાગનો ખિલાલ સુન્નત છે ?

જવાબ—ઢાઢીની નીચે અને અંદરના વાળોનો ખિલાલ કરવો સુન્નત છે અને જે વાળ ચેહરા તરફ ચેહરાની ચામડીથી મળેલા છે, તે સર્વેનું ધોવું ફરજ છે.

સવાલ—આંગળીઓનો ખિલાલ કેવી રીતે કરવો જોઈએ ?

જવાબ—હાથેની આંગળીઓનો ખિલાલ એ પ્રમાણે કરેકે એક હાથના આંગળા ખીજા હાથના આંગળામાં નાખી હલાવે અને પગની આંગળીઓનો ખિલાલ ડાબા હાથની ટચ્લી (નાની) આંગળીથી કરે જમણા પગની નાની આંગળીથી શરૂ કરી ડાબા પગની નાની આંગળી ઉપર પુરો કરે.

સવાલ—પુરા માથાનો મસોહ કેવી રીતે કરવો જોઈએ ?

જવાબ—ખાંસે હાથ પાણીથી લીંબવી માથાની બંને બાજુએ પેશાનીના વાળોની જગ્યા ઉપર મુકો અને હથેળીઓને આંગળા સહીત ગરદન સુધી લઈ જાવ અને ફરી પાછા ફેરવી લાવો આ વાતનો ખ્યાલ રહે કે બધા માથા ઉપર હાથ ફરી જાય.

સવાલ—કાનોના મસહ માટે નવું પાણી લેવું જોઈએ કે નહિ ?

જવાબ—નહિ; માથાના મસહ માટે જે પાણી લીધું હતું તેજ બસ છે, કાનની અંદરનો મસોહ શહાહતની આંગળીથી કરવો જોઈએ. અને કાનની બહારનો મસોહ અંગુઠાથી કરવો જોઈએ.

વુઝુના મુસ્તહબોના બાકી મસઅલા.

સવાલ—જમણી તરફથી શરૂ કરવું સુન્નત છે કે મુસ્તહબ ?

જવાબ—કેટલાક આલિમોએ સુન્નત કહ્યું છે અને કેટલાકોએ મુસ્તહબ બતાવ્યું છે.

સવાલ—ગરદન ઉપર મસોહ કરવાની શું રીત છે ?

જવાબ—ગરદન ઉપર બંને હાથોનાં આંગળાંની પુઠ તરફથી મસોહ કરવો જોઈએ. ગળા ઉપર મસોહ કરવો બિદઅત છે.

સવાલ—વુઝુમાં ખીજ કયા કયા અદબો છે ?

જવાબ—વુઝુના અદબો ઘણા છે. જેમકે (૧) ટચલી આગળીનું ટેરવું પલાળી કાનોના સુરાબમાં નાખવું (૨) નમાઝના વખત પહેલાં વુઝુ કરી લેવું (૩) અવયવોને ધોતી વખતે હાથથી મસજવા (૪) વીટી અથવા છઢ્ઢાને હલાવવું (૫) દુન્યાની વાતો ન કરવી (૬) મોઢા ઉપર પાણી ન મારવું (૭) વધારે પાણી ન રેડવું (૮) દરેક અવયવને ધોતી વખતે બિસ્મિલ્લાહ પઢવી (૯) વુઝુ પછી દરૂદ શરીફ પઢવું (૧૦) વુઝુ પછી કલેમા શહાદત અને આ દુઆ પઢવી અહ્લા હુમ્મજ અલની મિનત્તવાબીન વજઅત્તની મિનલ મુતતહહેરીન (૧૨) વુઝુથી વધેલું પાણી ઉભા થઈ પીવું (૧૨) વુઝુ પછી જે રકાત નમાઝ તહીયતુલ વુઝુ પઢવી વિગેરે.

વુઝુને તોડનાર ચીજોના બાકી મસઅલા.

સવાલ—નાપાક ચીજ બદનથી નીકળી કેટલી વહેતો વુઝુ ટુટે છે ?

જવાબ—કોઈ નાપાક વસ્તુ શરીરમાંથી નીકળી એવી જગ્યા તરફ સહેજ પણ વહે કે જેનું વુઝુ અથવા ગુસલમાં ધોવું ફર્જ હોય તો વુઝુ ટુટી જાય છે.

સવાલ—આંખમાં લોહી નીકળી આંખની અંદરજ રહ્યું બહાર નીકળ્યું નહિ તો વુઝુ ટુટી ગયું કે નહિ ?

જવાબ—નહિ; કારણ કે આંખના અંદરનો ભાગ વુઝુ કે ગુસલમાં ધોવો ફરજ નથી.

સવાલ—જખમ ઉપર લોહી દેખાયું તો તેને આંગળી કે કપડાથી લુછી લીધું. ત્યારે જો અનેક વખત એવું કર્યું તો વુઝુ ટુટશે કે નહિ ?

જવાબ—તેને જુવો કે જો લોહી લુછવામાં ન આવત તો વહી જત તેટલું હતું કે નહિ. જો એટલું હતું કે વહી જતે તો વુઝુ ટુટી ગયું અને જો એટલું ન હતું તો વુઝુ ટુટ્યું નથી.

સવાલ—ઉલટીમાં કંઈ ચીજ નીકળવાથી વુઝુ ટુટી જશે ?

જવાબ—ઉલટીમાં પિત કે લોહી, ખાલું અથવા પાણી નીકળે અને મોઢુ ભરાઈને હોય તો વુઝુ ટુટી જશે. પણ જો માત્ર બલગમ નીકળેતો એથી વુઝુ ટુટશે નહિ.

સવાલ—જો થોડી થોડી ઉલટી કેટલીક વખત થઈ તો શું હુકમ છે ?

જવાબ—જો એક મતલી (જવ ગભરાવા) થી કેટલીક વખત ઉલટી થઈ અને તે બધી મળી મ્હોં ભરાઈ જાય તેટલી છે તો વુઝુ ટુટી જશે, હા; જો એક મતલીથી થોડીક ઉલટી થઈ ફરી જવ ગભરાતો મટી ગયો પછી બીજી વખત જવ ગભરાઈ થોડીક ઉલટી થઈ તો આ બન્ને વખતની ઉલટીને ભેગી કરવામાં આવશે નહીં, અને વુઝુ ટુટશે નહીં.

સવાલ—શરીરના કોઈ ભાગ ઉપર ગુમડું છે તેના લોહી કે પડના ડાઘા કપડામાં લાગી જાય છે તો કપડું પાક છે કે નાપાક ?

જવાબ—જો લોહી કે પડ નીકળી વહે તેટલું નથી માત્ર કપડું લાગવાથી ડાઘ પડી જાય છે, તો તે કપડું પાક છે પરંતુ તેને ઘોઈ નાખવું બહેતર છે.

સવાલ—ઉલટી મ્હોં ભરીને ન હોય તો તે નાપાક છે કે નહીં ?

જવાબ—નહી.

સવાલ—જળોએ શરીરમાં ચોટી લોહી પીધું અને લસાઈ ગઈ અથવા મચ્છર કે ચાંચડ કરડ્યો તો એથી વુઝુ દુટશે કે નહીં ?

જવાબ—જળોના હુકાવવા બાદ તેના કરડેલા જખમથી લોહી વહે નહિ તો પણ તેના લોહી પીનાથી વુઝુ દુટી જશે કારણ કે જો તે લોહી શરીરથી નીકળી તેના પેટમાં જત નહીં તો ખચીત વહી જત. અને મચ્છર, ચાંચડના કરડવાથી વુઝુ દુટતુ નથી. કારણ કે એ ઘણું થોડું લોહી પીએ છે, કે તે વહે તેટલું હોતું નથી.

સવાલ—કંઈ ઉંઘમાથી વુઝુ દુટતુ નથી ?

જવાબ—ઉમા ઉમા ઉંઘી જવાથી, ટેકો લગાડ્યા વિના બેચીને ઉંઘી જવાથી અથવા નમાઝની કોઈ પણ હાલતમાં ઉંઘી જવાથી વુઝુ દુટતુ નથી. જેમકે સિજ્દામાં સુઈ ગયો અથવા કાયદામાં ઉંઘી ગયો તો વુઝુ દુટશે નહીં.

સવાલ—શું એવો પણ કોઈ માણસ છે, કે ઉંઘી જવાથી તેનું વુઝુ દુટે નહીં ?

જવાબ—હા, પેગમ્બરો (અલ્લે) નું વુઝુ ઉંઘથી દુટતું નથી. તેઓની આ ખાસ ફઝીલત હતી.

સવાલ—શું નમાઝમાં જોરથી હસવાથી વુઝુ દુટી જાય છે અને જોરથી હસવાનો શું મતલબ છે.

જવાબ—જોરથી હસવાનો મતલબ આ છે કે એટલા જોરથી હાંત કાઢે કે તેનો અવાજ પાસેના લોકો સાંભળી શકે. નમાઝમાં જોરથી હસવાથી વુઝુ દુટી જવા માટે આ શરતો છે.

(૧) હાંત કાઢનાર બાલિગ મરદ કે ઓરત હોય. કારણ કે ના બાલિગના જોરથી હસવાથી વુઝુ દુટતું નથી.

(૨) જાગતામાં હાંત કાઢે. તો જો નમાઝમાં ઉંઘી ગયો અને ઉંઘમાં જોરથી હાંત કાઢ્યા તો વુઝુ દુટશે નહિ.

(૩) જે નમાઝમાં હાંત કાઢ્યા છે તે નમાઝ રૂકુ, સિજ્દા વાળી હોય. તો જનાઝહની નમાઝમાં જોરથી હાંત કાઢે તો વુઝુ દુટતું નથી.

સવાલ—શું ખીજા કોઈ માણસના સતર ઉપર નજર પડે તો વુઝુ દુટી જાય છે ?

જવાબ—પોતાના અથવા ખીજાના સતર ઉપર અચાનક નજર પડે અથવા જાણી જોઈને જુવે તો પણ વુઝુ દુટતું નથી

ગુસલના બાકી મસઅલા

સવાલ—ગુસલ કેટલી તરેહના છે ?

જવાબ—ત્રણ તરેહનાં છે. (૧) ફર્જ. (૨) મુન્નત. (૩)

મુસ્તહબ.

સવાલ—ફર્જ ગુસલ કેટલા છે ?

જવાબ—૭ (ગુસલ ફર્જ) છે. અને તેમનું જ્યાન તાંલીમુલ ઇસ્લામના આગલા કોઈ ભાગમાં આવશે.

સવાલ—મુન્નત ગુસલો કેટલા છે અને કયા કયા છે ?

જવાબ—ચાર છે. અને તે ચાર આ છે. (૧) જુમ્હાની નમાઝ માટે ગુસલ કરવું. (૨) બન્ને ઇદોની નમાઝ માટે ગુસલ કરવું. (૩) હજ્જનો એહરામ બાંધવા પહેલાં ગુસલ કરવું. (૪) અરક્ષાતમાં વોકુફ કરવા માટે ગુસલ કરવું.

સવાલ—મુસ્તહબ ગુસલો કેટલા અને કયા કયા છે ?

જવાબ—મુસ્તહબ ગુસલો ઘણા છે. તેમાંથી થોડાક આ છે (૧) શાંખાન મહીનાની પંદરમી રાત્રે જેને શબ્દે બરાત કહે છે ગુસલ કરવું. (૨) અરફહની રાત્રે એટલે બકરી ઇદની આઠમી તારીખની સાંજ પછી આવનાર રાત્રે ગુસલ કરવું. (૩) સુર્યાબ્દણ અથવા ચંદ્રાબ્દણની નમાઝ માટે ગુસલ કરવું. (૪) ઇસ્તિસ્કા (વરસાદ માંગવાની) નમાઝ માટે ગુસલ કરવું. (૫) મકકા શાં અથવા મહીના શાં માં દાખલ થવા માટે ગુસલ કરવું. (૬) મૈયતને ગુસલ આપ્યા પછી ગુસલ આપનારે પોતે ગુસલ કરવું. (૭) કાફિરને મુસલમાન થયા પછી ગુસલ કરવું.

* ઇહરામ, અરક્ષાત, વોકુફ અને અરફહ એ શબ્દોના અર્થ તમે હજના બયાનમાં જાણશો.

સવાલ—જો ગુસલ કરવાની જરૂર હોય અને નદીમાં ડુબકી મારે અથવા વરસાદમાં ઉમો રહે, અને આખા શરીર ઉપર પાણી વહી જાયતો ગુસલ અદા થશે કે નહિ?

જવાબ—હા, જો કોગળો કર્યો અને નાકમાં પાણી નાખ્યું હોય તો ગુસલ અદા થઈ જશે.

સવાલ—ગુસલની હાલતમાં કિબલહુ તરફ મોં કરવું જાએજ છે કે નહિ?

જવાબ—ગુસલ કરતી વેળા જો શરીર નગ્ન હોય તો કિબલહુ તરફ મોં કરવું હુસ્ન નથી. અને સતર છુપાવેલું હોય તો કંઈ વાંધો નથી.

સવાલ—સતર ખોલી ગુસલ કરવું કેવું છે?

જવાબ—ગુસલખાનામાં અથવા કોઈ એવી જગ્યાએ જ્યાં ખીજ માણસની નજર એના સતર ઉપર પડે નહિ ત્યાં નાગા થઈ ગુસલ કરવું હુસ્ન છે.

સવાલ—ગુસલમાં કેટલા મકરૂહ છે?

જવાબ—(૧) પાણી વધારે રેડવું. (૨) સતર ખુલ્લું હોવાની હાલતમાં વાત કરવી અથવા કિબલહુ તરફ મોં કરવું. (૩) સુન્નત વિરૂધ્ધ ગુસલ કરવું.

સવાલ—ગુસલથી પહેલાં વુઝુ ન કર્યું તો ગુસલ કર્યા પછી નમાઝ માટે વુઝુ કરવું જરૂરી છે કે નહિ?

જવાબ—ગુસલની અંદર વુઝુ પણ થઈ ગયું. ફરી વુઝુ કરવાની જરૂર નથી.

મોજા ઉપર મસહ કરવાના બાકી મસઅલા

સવાલ—મસહની મુદતનો હિસાબ કયારથી થશે?

જવાબ—જ્યારથી વુઝુ ટુટ્યું છે ત્યારથી એક રાત દિવસ અથવા ત્રણ રાત દિવસ સુધી મસહ હુસ્ન છે. જેમકે જુમ્હાની સવારે વુઝુ કરી મોજા પહેર્યા. અને તેનું આવુઝુ ઝોહરનો વખત પુરો થતાં ટુટ્યું તો આ માણસ જો મુકીમ હોય તો શનીવારે

ઝોહરના વખત સુધી મસહ કરી શકે છે. અને મુસાફિર હોય તો પીરના દિવસે ઝોહર સુધી મસહ કરી શકે છે.

સવાલ—કઈ કઈ ચીજોથી મસહ દુટી જાય છે ?

જવાબ—જે ચીજોથી વુઝુ દુટે છે તેથી મસહ પણ દુટી જાય છે. એ સિવાય મસહની મુદત પુરી થવાથી અને મોજ ઉતારવાથી અને ત્રણ આંગળાં બરાબર મોજ ફાટી જવાથી પણ મસહ દુટી જાય છે.

સવાલ—જો વુઝુ હોવાની હાલતમાં મોજે ઉતાર્યો અથવા વુઝુ હોવાની હાલતમાં મસહની મુદત પુરી થઈ ગઈ તો શું હુકમ છે ?

જવાબ—આ બંને હાલતોમાં માત્ર પગ ધોઈ મોજ પહેરી લેવા બસ છે અને પુરૂં વુઝુ કરવું મુસ્તહબ છે.

સવાલ—મુસાફિરે મોજ ઉપર મસહ કરવા શરૂ કર્યો અને રાત દિવસ પછી ઘેર આવી ગયો તો શું કરે ?

જવાબ—મોજ ઉતારી નાખે અને ફરીથી મસહ કરવો શરૂ કરે.

સવાલ—મુક્રીમે મસહ શરૂ કર્યો પછી સફરમાં ગયો તો શું કરે ?

જવાબ—જો એક રાત દિવસ પુરો થવા પહેલાં સફરમાં ગયો તો ત્રણ રાતદિવસ સુધી મોજ પહેરી રાખે અને મસહ કર્યા કરે. અને જો એક રાતદિવસ પુરો થવા બાદ ગયો તો મોજ ઉતારી ફરીથી મસહ શરૂ કરે.

સવાલ—જો મોજે કેટલીક જગ્યાએ થોડો થોડો ફાટેલો હોય તો શું હુકમ છે ?

જવાબ—એક મોજે કેટલીક જગ્યાએથી થોડો થોડો ફાટેલો હોય તો બધી જગ્યાઓ મળી જો ત્રણ આંગળા બરાબર થાય તો મસહ નાજઅજ છે અને ઓછો ફાટેલો હોય તો જાએઝ છે, અને બનને મોજ ફાટેલા હોય તો જો બંને મળી ત્રણ આંગળા બરાબર ફાટેલા હોય પણ દરેકની ફાટેલી જગ્યા (જુદી જુદી) ત્રણ આંગળાથી ઓછી હોય તો મસહ જાએઝ છે.

નળસતેહકીકીયહ અને તેની પાકીના બાકી મસઅલા

સવાલ—ચામડાની વસ્તુઓ જેમકે મોજા, બેડા, બિસ્તરનો પટો વિગેરે એવી વસ્તુઓમાં દળદાર નળસત લાગી જાય તો કેવી રીતે પાક થાય છે ?

જવાબ—જમીન અથવા ખીજ કોઈ ચીજ ઉપર એ પ્રમાણે ઘસે કે નળસતનું દળ અને તેની અસર જતી રહે તો પાક થઈ જાય છે.

સવાલ—જો એવીજ વસ્તુઓમાં પેશાબ, શરાબ અથવા એવી પાતળી ખીજ કોઈ નળસત લાગી જાય તો કેવી રીતે પાક કરવામાં આવે ?

જવાબ—પાણી અથવા ખીજ કોઈ વહેતી એવી પાક ચીજ જે નળસતની અસરને દુર કરી શકે તેનાથી ધુવે તો પાક થઈ જશે. એટલે દળદાર નળસત સિવાય ખીજ નળસતો લાગી જાય તો ચામડાની ચીજે ઘસવાથી પાક થશે નહિ બલકે તેને ધોવું જરૂરી છે.

સવાલ—ચમ્પુ, છરી, તલવાર અને લોખંડ અથવા ચાંદી કે તાંબા, એદ્યુમન વિગેરેની ચીજો નાપાક થઈ જાય તો ધોયા વિના પાક થશે કે નહિ ?

જવાબ—લોખંડની ચીજો જ્યારે સાફ હોય કાટ ન હોય અને ચાંદી, સોનું, તાંબા, એદ્યુમન, પિત્તળ વિગેરે ધાતુઓની વસ્તુઓ અને સીસાની ચીજો તથા હાથીદાંત અથવા હાડકાંની વસ્તુઓ અને ચીનીના વાસણો એ બધી ચીજો જ્યારે સાફ અને નકશી વાળી ન હોય તો એવી રીતે ઘસે કે નળસતની અસર જતી રહે તો પાક થઈ જાય છે,

સવાલ—નકશી ન હોવાનો શું મતલબ છે ?

જવાબ—એટલે તેમની અંદર એવી નકશી નહોય જેથી તે ઉંચું નીચું થઈ જાય છે. કારણ કે એવી નકશીમાં ઘસવાથી પણ નળસત બાકી રહી જવાનો સંભવ છે. હા, માત્ર રંગની નકશી હોય તો એ ચીજો ઘસવાથી પાક થઈ જશે.

સવાલ—જમીન ઉપર નળસત જેમકે પેશાબ અથવા શરાબ વિગેરે પડી જાય તો કેવી રીતે પાક થશે ?

જવાબ—જમીન જ્યારે સુકાઈ જાય અને નળસતની અસર (રંગ, વાશ, મળ) જતી રહે તો પાક થઈ જાય છે,

સવાલ—ગર અથવા મસજીદ વિગેરેમાં પાકી ઇંટો કે પત્થરના સહેન અથવા દિવાલ ઉપર નળસત લાગી જાય તો કેવી રીતે પાક કરવામાં આવે ?

જવાબ—ઇંટ અને પત્થર જે ઇમારતમાં લાગેલા હોય તો સુકાઈ જવાથી અને નળસતની અસર દુર થઈ જવાથી પાક થઈ જાય છે.

સવાલ—જે વસ્તુઓને ઘોચા પછી નીચોવી શકતા નહોત્ય જેમકે તાંબાનાં વાસણ અથવા બિહાવવાના મોટા મોટા ગદેલા, તો તેમને પાક કરવા કેવી રીતે ઘોવામાં આવે ?

જવાબ—એવી ચીજો જેમનું નીચોવવું અશક્ય અથવા મુશ્કેલ છે, તેમને ઘોવાની આ રીત છે કે એક વખત ઘોઈને પડતું મુકો. જ્યારે પાણીનાં ટીપાં પડતાં બંધ થઈ જાય ત્યારે બીજી વખત ઘોઈને રહેવા દો. જ્યારે ટીપાં પડતાં બંધ થઈ ત્યારે ત્રીજી વખત ઘોઈ નાંખો પાક થઈ જશે. પરંતુ ઘોવામાં બનીશકે તેટલું મસાળવું જરૂરી છે. જેથી નળસત કાઢવામાં પોતાની તાકાત મુજબ કોશિષ થઈ જાય.

સવાલ—માટીનાં વાસણ નાપાક થઈ જાય તો પાક થઈ શકે છે કે નહિ ?

જવાબ—માટીનાં વાસણો પણ ઘોવાથી પાક થઈ જાય છે. અને તેમને પાક કરવાની તેજ રીત છે જે આગલા સવાલ જવાબમાં લખાઈ છે.

સવાલ—નાપાક ચીજ જેવું કે છાણ બળીને રાખોડી થઈ જાયતો તે રાખોડી પાક છે કે નાપાક ?

જવાબ—નાપાક વસ્તુ જ્યારે બળી જઈ રાખોડી થઈ જાય તો તે રાખોડી પાક છે.

સવાલ—ગ્રીમાં ઉંદર પડી મરી ગયો તેનો શું હુકમ છે ?

જવાબ—જો ઘી જમેલું હોય તો ઉંદર અને તેની આબુ બાબુનું ઘી કાઢી ફેંકી દો. બાકીનું ઘી પાક છે. અને જો પીગળેલું હોય તો બધું ઘી નાપાક છે.

સવાલ—નાપાક ઘી અથવા તેલ કેવી રીતે પાક થાય ?

જવાબ—નાપાક ઘી કે તેલમાં તેના બરાબર પાણી નાખી ઉકાળો ફરી જે ઘી અને તેલ પાણી ઉપર આવી જાય તેને ઉતારી દો. અને ત્રણ વખત એજ પ્રમાણે કરો તો ઘી અથવા તેલ પાક થઈ જશે.

ઈસ્તિનજાના બાકી મસઅલા

સવાલ—ઈસ્તિનજાની કઈ કઈ હાલતો મકરૂહ છે ?

જવાબ—(૧) કિબ્લાહ તરફ મઠોં કે પીક કરી ઈસ્તિનજો કરવો. (૨) એવી જગ્યાએ ઈસ્તિનજો કરવો કે કોઈ માણસની નજર ઈસ્તિનજો કરનારના સતર ઉપર પડતી હોય તો તે મકરૂહ છે.

સવાલ—ઝાડો, પેશાબ કરતી વખતે કઈ કઈ વાતો મકરૂહ છે ?

જવાબ—(૧) કિબ્લાહ તરફ મઠોં અથવા પીક કરી ઝાડો, પેશાબ કરવું. (૨) ઉભા ઉભા પેશાબ કરવું. (૩) તળાવ કે નહેર અથવા કુવાની અંદર ઝાડો, પેશાબ કરવું. (૪) અથવા તેમના કિનારા ઉપર ઝાડો, પેશાબ કરવું. (૫) મસજીદની દિવાલ પાસે (૬) અથવા કબ્રસ્તાનમાં ઝાડો, પેશાબ કરવું, (૭) ઉંદરના દર અથવા ખીબા કોઈ સુરાબમાં પેશાબ કરવું (૮) હુગતાં મુતરતાં વાતો કરવી. (૯) નીચી બાબુએ બેસી ઉંચી જગ્યાએ પેશાબ કરવું (૧૦) માણસોને બેસવા કે ચાલવાની જગ્યાએ હુગવું મુતરવું. (૧૧) વુઝુ અથવા ગુસલ કરવાની જગ્યાએ ઝાડો, પેશાબ કરવું. એ બધી વાતો મકરૂહ છે.

પાણીના બાકી મસઅલા

સવાલ—તડકામાં ગરમ થએલા પાણીથી વુઝુ કરવું ફરસ્ત છે કે નહિ ?

જવાબ—ફરસ્ત છે. પણ બેહતર નથી

સવાલ—વુઝુ કરતી વખતે શરીર પરથી પાણીનાં ટીપાં વાસણમાં પડે તો તે પાણીથી વુઝુ કરવું હુરૂસ્ત છે કે નહિ ?

જવાબ—વુઝુ કરતી વેળા જે પાણી શરીર ઉપરથી પડે છે (જે શરીર ઉપર નળસતે હકીકીયહ ન હોય તો) તે મુસ્તા'મલ (વપરાયલું) પાણી કહેવાય છે. મુસ્તા'મલ પાણી ખીજ પાક પાણીમાં મળી જાય તો તેનો એવો હુકમ છે કે જ્યાં સુધી મુસ્તા'મલ પાણી ખીજ પાણીથી ઓછું હોય ત્યાં સુધી તેથી વુઝુ અને ગુસ્લ જાએજ છે. અને જે મુસ્તા'મલ પાણી ખીજ પાણીથી વધી જાય અથવા બરાબર થઈ જાય તો તેથી વુઝુ કે ગુસ્લ હુરૂસ્ત નથી.

સવાલ—પાણીમાં કોઈ પાક વસ્તુ મળી જાય જેમકે સાબુ અથવા કેસર તો તેથી વુઝુ હુરૂસ્ત છે કે નહિ ?

જવાબ—પાણીમાં પાક ચીજ મળી જવાથી તેની એક અથવા બે સિક્તો (ગુણો) બદલાઈ જાય ત્યાં સુધી વુઝુ જાએજ રહે છે. હા, જ્યારે ત્રણે સિક્તો બદલાઈ જાય અને પાણી બહુ થઈ જાય તો વુઝુ ના હુરૂસ્ત થઈ જાય છે.

સવાલ—જો તળાવ અથવા શરીઅત મુજબ હોઝ બે ગજ પહોળો અને પચાસ ગજ લાંબો હોય અથવા ચાર ગજ પહોળો અને પચીસ ગજ લાંબો અથવા પાંચ ગજ પહોળો અને વીસ ગજ લાંબો હોય તો તે વહેતા પાણીના હુકમમાં છે કે નહિ ?

જવાબ—હા, તે વહેતા પાણીનો હુકમ રાખે છે.

સવાલ—હોઝનું જેટલું મોટું ખુલ્લું છે તે શરીઅતના અંદાજથી ઓછું છે પરંતુ તેની નીચેનો ભાગ ઘણો મોટો છે તો તે વહેતા પાણી અને મોટા હોઝના હુકમમાં છે કે નહિ ?

જવાબ—હોઝ દશ ગજ લાંબો, દશ ગજ પહોળો છે પણ તેની ચારે બાજુ અથવા એક બે તરફથી તેનું મોટું ઢાંકી દીધું છે તો જે ચીજથી ઢાંક્યું છે તે પાણીથી ઉંચી અને જુદી રહે.

તો તે હોઝ બરાબર છે અને વહેતા પાણીનો હુકમ રાખે છે. પણ જે ચીજથી પાણી ઢાંક્યું છે તે જે પાણીથી લાગેલી હોય તો તે હોઝ ઠીક નથી અને થોડા પાણીના હુકમમાં છે.

મતલબ આકે પાણીનો તેટલોજ ભાગ માતબર છે જેટલો ઉપરથી ખુલ્લો હોય એટલે કોઈ ચીજથી લાગેલો ન હોય. ખુલ્લા ભાગનો અંદાજે શરીરત પ્રમાણે હોવો જોઈએ. અને જે ખુલ્લો ભાગ ઓછો હોય તો નીચેથી ગમે તેટલો મોટો હોય પણ તેનો હિસાબ નથી.

કુવાના બાકી મસઅલા

સવાલ—કુવામાં કબુતર કે ચકલીની હુગાર પડી જાય તો તેનો શું હુકમ છે ?

જવાબ—કબુતર કે ચકલીની હુગાર અથવા ઉંટ, બકરી, ઘેટાની જે ચાર લીંડીઓથી કુવો નાપાક થતો નથી.

સવાલ—જો કાફિર કુવામાં ડોલ કાઢવા ઉતર્યો અને પાણીમાં ડુબકી મારી તો કુવાનો શું હુકમ છે ?

જવાબ—જો એ કાફિરને કુવામાં ઉતારવા પહેલાં નવાડીદે અને પાક કપડું સતર ઉપર બાંધી કુવામાં ઉતરે તો કુવો પાક છે. પણ જો ઉતરવા પહેલાં નહાયો નહિ અને પોતાનાં પહેરેલાં કપડાંથીજ ઉતર્યો તો કુવાનું બધું પાણી કાઢવામાં આવે કારણ કે કાફિરનાં શરીર અને કપડાં ઘણું કરી નાપાકજ રહે છે.

સવાલ—કુવા ઉપર જો કોઈ ખાસ ડોલ રહેતી ન હોય બલકે લોકો નાની મોટી ડોલોથી પાણી ભરતા હોય તો તે કુવાને પાક કરવા માટે કઈ ડોલથી પાણી કાઢવામાં આવે ?

જવાબ—જ્યારે કુવા ઉપર કોઈ ખાસ ડોલ ન હોય અથવા કુવાની ખાસ ડોલ ઘણી મોટી યા ઘણી નાની હોય તો એવી હાલતમાં દરમ્યાની ડોલ માતબર છે. જે ડોલમાં ચાળીશ ફીયાબારના શેરથી સાત શેર પાણી માતું હોય તે દરમ્યાની ડોલ છે.

અહીં સુધી તાલીમુલ ઇસ્લામ લા ર જામાં આવેલા મસઅલાઓ ઉપર વધારે હતો. હવે એથી આગળના મસઅલા શરૂ થાય છે.

તયમ્મુમનું વર્ણન

સવાલ—તયમ્મુમ કેને કહે છે ?

જવાબ—પાક મટોડીથી અથવા કોઈ એવી વસ્તુથી જે માટીના હુકમમાં હોય શરીરને નજાસતે હુકમીયહથી પાક કરવાને તયમ્મુમ કહે છે.

સવાલ—તયમ્મુમ ક્યારે ફરજી થાય છે ?

જવાબ—જ્યારે પાણી ન મળે અથવા પાણી લગાડવાથી ખીમાર થઈ જવા या ખીમારી વધી જવાનો ખોફ હોય ત્યારે તયમ્મુમ કરવું ફરજી થાય છે.

સવાલ—પાણી નહિ મળવાની કઈ કઈ હાલતો છે ?

જવાબ—પાણી એક માઈલ દુર હોય અથવા કોઈ દુશ્મનની ખીકથી પાણી લઈ શકતો ન હોય જેવું કે ઘરના આંગણે કુવો છે પણ ખડાર નીકળે તો દુશ્મન કે ચારેના હુમલાનો ભય હોય અથવા કુવા પાસે મોટો સાપ ફરી રહ્યો હોય અથવા વાઘ ઉભો હોય અથવા થોડુંક પાણી પોતાની પાસે મોજુદ છે પરંતુ જો તેને વુઝુમાં વાપરી નાખે તો ફરી તરસથી પીડાવાની ખીક છે અથવા કુવો છે પણ ડોલ કે દોરડું નથી અથવા પાણી મોજુદ છે છતાં પોતે ઉઠી તેને લઈ શકતો નથી તેમ ખીજે માણસ પણ તેની પાસે નથી તો આ બધી હાલતો પાણી ન હોવાના હુકમમાં સામિલ છે.

સવાલ—ખીમાર થઈ જવાનો ખોફ ક્યારે માતખર ગણાયે ?

જવાબ—જ્યારે પોતાના અનુલવથી ખાત્રી થાય અથવા કોઈ મોટા અનુલવી હુકીમના કહેવાથી જણાય કે પાણી વાપરવાથી ખીમાર થઈ જશે ત્યારે તયમ્મુમ ફરજી છે.

સવાલ—પાણી એક માઈલ દૂર હોવાની શું મતલબ છે સહેજ ખુલાસાથી બયાન કરો ?

જવાબ—જ્યારે માણસ કોઈ એવી જગ્યાએ હોય જ્યાં પાણી નથી પરંતુ તેને કોઈના બતાવવાથી અથવા પોતાની અટકાથી વધુ લાગે એવી આશા હોય કે પાણી એક માઈલની અંદર છે તો પાણી લાવી વુઝુ કરવું જરૂરી છે.

પરંતુ જ્યારે કોઈ બતાવનાર નહોય તેમ કોઈ પ્રકારે પાણીનો પત્તો પણ લાગે નહિ અથવા પાણીની ખબર તો મળે પણ એક માઈલ યા એથી વધુ દૂર હોય તો પાણી લાવવું જરૂરી નથી. તયમ્મુમ કરવું હુઝુત છે.

સવાલ—તયમ્મુમમાં કેટલા ફર્જ છે ?

જવાબ—ત્રણ ફર્જ છે. (૧) નીયત કરવી. (૨) બન્ને હાથ માટી ઉપર મારી મ્હોંપર ફેરવવા. (૩) બન્ને હાથ (ખીજા વખત) મારી ઉપર મારી બન્ને હાથ કોણીઓ સહિત મસાવા.

સવાલ—તયમ્મુમ કરવાની પુરી રીત બતાવો ?

જવાબ—પ્રથમ નીયત કરે કે હું નાપાકી દૂર કરવા અને નમાઝ પડવા માટે તયમ્મુમ કરું છું. ફરી બન્ને હાથ માટીના મોટા ઢેપા ઉપર મારી હાથોને ખંખેરી નાખે એ વધારે માટી ચોંટી હોય તો મ્હોંથી પુક મારે પછી બન્ને હાથોને મ્હોં ઉપર એવી રીતે ફેરવે કે કોઈ જગ્યા બાકી રહે નહિ. એક વાળ જેટલી પણ જગ્યા છુટી જશે તો તયમ્મુમ હુઝુત થશે નહિ. ફરી ખીજા વખત બન્ને હાથ માટી ઉપર મારી હાથોને ખંખેરી પ્રથમ ડાબા હાથનાં ચારે આંગળાં જમણા હાથની આંગળીઓનાં ટેરવાંઓની નીચે મુકી ખેંચે અને કોણી સુધી લઈ જાય. એવી રીતે ખેંચવાથી જમણા હાથની નીચેની બાજુ હાથ ફરી જશે. પછી ડાબા હાથની હથેળી જમણા હાથની ઉપરની બાજુએ મૂકી કોણીથી આંગળીઓ સુધી ખેંચી લાવે અને ડાબા હાથના અંગુઠના અંદરના ભાગને જમણા હાથના અંગુઠાની પીઠ પર ફેરવે. ફરી એજ પ્રમાણે જમણા

હાથને હાથા હાથ પર ફેરવે પછી આંગળીઓનો ખેલાલ કરે. જો અંગુઠી પહેરેલી હોય તો તેને ઉતારવી કે હલાવવી જરૂરી છે. કાઠીનો ખેલાલ કરવો પણ સુન્નત છે.

સવાલ—વુઝુ અને ગુસલ બન્નેનું તયમ્મુમ હુરૂત છે અથવા માત્ર વુઝુનું ?

જવાબ—બન્નેને બદલે તયમ્મુમ કરવું જાએઝ છે.

સવાલ—કઈ વસ્તુઓ ઉપર તયમ્મુમ કરવું હુરૂત છે ?

જવાબ—પાક માટી, રેતી, પથ્થર, ચુનો, માટીનાં કાચાં કે પાકાં વાસણ જેની ઉપર પેઈન્ટ ન હોય, માટીની કાચી અથવા પાકી ઇંટો, માટી કે ઇંટો અથવા પથ્થરની દીવાલ, ગેઝ અને ખડી ઉપર તયમ્મુમ કરવું જાએઝ છે. એવીજ રીતે પાક ધુળ ઉપર પણ તયમ્મુમ હુરૂત છે.

સવાલ—કઈ ચીજો ઉપર તયમ્મુમ હુરૂત નથી ?

જવાબ—કાકડાં, લોખંડ, સોનું, ચાંદી, તાંબું, પિત્તળ, એલ્યુમિન, સીસું, કચ્છ, જસત, ઘઉં, જવ વિગેરે દરેક અનાજ, કપડાં, રાખોડી એ બધી વસ્તુઓ ઉપર હુરૂત નથી. એમ સમજો કે જે વસ્તુઓ આગમાં પીગળી જાય અથવા બળીને રાખોડી થઈ જાય તેમના ઉપર તયમ્મુમ હુરૂત નથી.

સવાલ—પથ્થર કે ચુના અથવા ઇંટોની દીવાલ ઉપર ધુળ ન હોય તો તયમ્મુમ હુરૂત થશે કે નહિ ?

જવાબ—જેટલી વસ્તુઓ ઉપર અમે તયમ્મુમ જાએઝ બતાવ્યું છે, તેમના ઉપર ધુળ હોવાની શરત નથી. પથ્થર કે ઇંટ અથવા માટીનાં વાસણ ધોએલાં હોય તો પણ તેમના ઉપર તયમ્મુમ જાએઝ છે.

સવાલ—જે વસ્તુઓ ઉપર તયમ્મુમ હુરૂત નથી તેમના ઉપર ધુળ હોય તો તયમ્મુમ હુરૂત થશે કે કેમ ?

જવાબ—હા, જ્યારે જેટલી ધુળ હોય કે હાથ મારે તો ઉડવા લાગે અથવા તે ઉપર હાથ ખેંચવાથી નિશાની પડી જાય તો તયમ્મુમ હુરૂત છે.

સવાલ—અગર કુરઆન મજીદ પઢવા કે તેને હાથ લગાડવા માટે અથવા મસજીદમાં જવા કે અઝાન કહેવા અથવા સલામનો જવાબ આપવા માટે તયમ્મુમ કર્યું તો તેથી નમાઝ હુરૂસ્ત છે કે નહિ ?

જવાબ—હુરૂસ્ત નથી.

સવાલ—જનાઝહની નમાઝ માટે અથવા તિલાવતના સિજદાની નીયતથી તયમ્મુમ કર્યું તો તેથી નમાઝ જાએઝ છે કે કેમ ?

જવાબ—જાએઝ છે.

સવાલ—અગર પાણી નહિ મળવાથી તયમ્મુમ કરી નમાઝ પઢી લીધી ફરી પાણી મળ્યું તો શું હુકમ છે ?

જવાબ—નમાઝ થઈ ગઈ. પાણી તેજ વખતે મળ્યું હોય અથવા વખત પુરો થવા બાદ હવે તેને ફરીથી પઢવાની જરૂર નથી.

સવાલ—કઈ ચીજોથી તયમ્મુમ ટુટી જાય છે ?

જવાબ—જે વસ્તુઓથી વુજૂ ટુટે છે તે ચીજોથી તયમ્મુમ પણ ટુટી જાય છે પરંતુ ગુસલતું તયમ્મુમ માત્ર હદ્દસે અકબરથીજ ટુટે છે. અને જો પાણી નહિ મળવાથી તયમ્મુમ કર્યું હતું તો પાણી ઉપર કુદરત થવાથી પણ તે તયમ્મુમ ટુટી જાય છે. અને જો કોઈ ખીજ કારણથી જેમકે ખીમારી વિગેરેના સળગે તયમ્મુમ કર્યું હતું તો તેના દૂર થવાથી પણ તયમ્મુમ ટુટી જાય છે.

સવાલ—એક વખતની નમાઝ માટે તયમ્મુમ કર્યું તો તેથી બીજા વખતની નમાઝ જાએઝ છે કે નહિ ?

જવાબ—જ્યાં સુધી એક તયમ્મુમ ટુટે નહિ ત્યાં સુધી ચાહો તેટલા વખતની નમાઝો પઢી શકો છો. એજ પ્રમાણુ જે તયમ્મુમ ફર્જ નમાઝ માટે કર્યું છે તેથી ફર્જ કે નફિલ નમાઝ અને કુરઆન શાં ની તિલાવત તેમ જનાઝહની નમાઝ, તિલાવતનો સિજદો અને તંમામ ઇબાદતો જાએઝ છે.

સવાલ—તયમ્મુમની સુદ્દત કેટલી છે ?

જવાબ—જ્યાંસુધી પાણી ન મળે અથવા ઉજર બાકી રહે ત્યાં સુધી તયમ્મુમ જાએજ છે. જો એવીજ હાલતમાં વરસો વહી જાય તો પણ કંઈ વાંધો નથી.

નમાઝની બીજી શરત (કપડાં પાક હોવા)નું વર્ણન

સવાલ—કપડાં પાક હોવાથી શું મતલબ છે ?

જવાબ—જો કપડાં નમાઝ પઢનારના શરીર ઉપર હોય જેમકે કુરતો, સુરવાલ, ટોપી, પાઘડી, અચકન વિગેરે દરેકનું પાક હોવું જરૂરી છે. એટલે એમાંથી કોઈના ઉપર નજસતે ગલીઝહનું એક દિરહમથી વધુ ન હોવું અને નજસતે ખરીદીકરનું કપડાનાં ચાથા ભાગ સુધી ન પહોંચવું નમાઝ જાએજ થવા માટે શરત છે. હવે જો નજસતે ગલીઝહ એક દિરહમ અથવા તેથી ઓછી યા નજસતે ખરીદીકર કપડાના ચાથા ભાગથી ઓછી લાગેલી હોય તો નમાઝ થઈ જશે. પણ મકરૂહ થશે.

સવાલ—ફેંટાનો એક છેડો નાપાક છે પરંતુ નમાઝ પઢનારે તે છેડાને જુદો કરી દીધો અને બીજા છેડાથી અડધો ફેંટો બાંધી લીધો તો નમાઝ થશે કે કેમ ?

જવાબ—જો કપડાનો નમાઝીના શરીર સાથે એવો સંબંધ હોય કે તેના હાલવાથી કપડું પણ હાલે તો એવા કપડાનું પાક હોવું શરત છે. તો આ હાલતમાં નમાઝ થશે નહીં કારણ કે નમાઝીના હાલવાથી ફેંટો જરૂર હાલશે.

નમાઝની ત્રીજી શરત (જગ્યા પાક હોવા)નું વર્ણન

સવાલ—જગ્યા પાક હોવાથી શું મતલબ છે ?

જવાબ—નમાઝીના બન્ને પગો, ઘુંટણો અને હાથોની જગ્યા તેમ સિંજદાની જગ્યાનું પાક હોવું જરૂરી છે.

સવાલ—જે વસ્તુ ઉપર નમાઝ પઢવામાં આવે તેની ખીજ બાજુ નાપાક હોય તો શું હુકમ છે ?

જવાબ—જો લાકડાંનાં પાટીઆં અથવા પથ્થર કે પથરાએલી ઇંટો ઉપર અથવા ખીજ કોઈ એવી સખત અથવા જાડી વસ્તુ ઉપર નમાઝ પઢી અને નમાઝ પઢી તે બાજુ પાક છે તો નમાઝ થઈ જશે. ખીજ બાજુ નાપાક હોય તો કંઈ વાંધો નથી.

પણ જો પાતળા કપડા ઉપર નમાઝ પઢી અને તેની ખીજ બાજુએ નજસત હતી તો નમાઝ હુરૂસ્ત થશે નહિ.

સવાલ—એવડું કપડું છે પણ ઉપરનું પાક અને નીચેનું નાપાક હોય તો શું હુકમ છે ?

જવાબ—જો એ બન્ને સીવેલાં ન હોય અને ઉપરનું કપડું એટલું જાડું હોય કે નીચેની નજસતની વાશ કે રંગ જણાય નહિ તો નમાઝ હુરૂસ્ત છે, અને જો બન્ને કપડાં સીવેલાં હોય તો તેના ઉપર ન પઢવામાં બેહતરી છે.

સવાલ—નાપાક જમીન અથવા કપડાં કે બિછાના ઉપર પાક કપડું બિછાવી નમાઝ પઢે તો શું હુકમ છે ?

જવાબ—જો ઉપરના કપડામાં નીચેની નજસતની વાશ અથવા રંગ જાહેર થાય નહિ તો નમાઝ હુરૂસ્ત છે.

સવાલ—નમાઝની જગ્યા પાક છે પણ તેની આબુબાબુમાં કંઈ નજસત છે અને તેની વાશ નમાઝમાં આવે છે તો નમાઝ થશે કે નહિ ?

જવાબ—નમાઝ થઈ જશે. પરંતુ જાણી જોઈને એવી જગ્યા ઉપર નમાઝ પઢવી બેહતર નથી.

નમાઝની ચોથી શરત (સતર ઢાંકવા)નું વાર્ણન

સવાલ—સતર ઢાંકવાની શું મતલબ છે ?

જવાબ—પુરૂપને હાંટીથી હુંટણો સુધી પોતાનું શરીર ઢાંકવું

ફર્જ છે. આ ફર્જ એવું છે કે નમાઝમાં તેમજ નમાઝની બહાર પણ ફર્જ છે. અને સ્ત્રીને બન્ને હથેળીઓ, પગ અને મેહાં સિવાય આખા શરીરને ઢાંકવું ફર્જ છે. જો કે ચોરતને નમાઝમાં મોઢું છુપાવવું ફર્જ નથી પણ ગેર મરદો સામે પરદા સિવાય ખુલ્લે મોઢે આવવું પણ જાએજ નથી.

સવાલ—જો સતરનો કોઈ ભાગ અચાનક ખુલી જાય તો શું હુકમ છે ?

જવાબ—કોઈ પણ અવયવનો ચોથો ભાગ ખુલી જઈ ત્રણ વાર સુખ્દાન રખમેયલ અઝીમ કહી શકે તેટલી વાર ઉઘાડો રહે તો નમાઝ ટુટી જશે અને ઉઘડતાંજ તરત ઢાંકી લે તો નમાઝ ફરસ્ત થશે.

સવાલ—જો કોઈ માણસ અંધારામાં નાગો નમાઝ પઢે તો શું હુકમ છે ?

જવાબ—કપડું હોવા છતાં અંધારામાં કે અજવાળામાં નાગા થઈ નમાઝ પઢે તો નમાઝ થશે નહિ.

સવાલ—ઝાણી જોઈને કોઈ અવયવનો ચોથો ભાગ ખોલી નાખે તો શું હુકમ છે.

જવાબ—ઝાણી જોઈને ચોથો ભાગ ખોલતાંજ નમાઝ ટુટી જશે.

સવાલ—જો કોઈની પાસે તદ્દન કપડું ન હોય તો શું કરે ?

જવાબ—જો કોઈપણ તરેહનું કપડું ન હોય તો ખીજી કોઈ વસ્તુથી શરીર છુપાવે જેમકે ઝાડનાં પાદડાં અથવા ટાટ વિગેરે, અને જ્યારે સતર ઢાંકવા માટે કંઈ પણ ન મળે તો નાગા નમાઝ પઢે. પણ એવી હાલતમાં જોસીને નમાઝ પઢવી અને રૂકુ, સિજદા ઈશારાથી અદા કરવા જોડુતર છે.

નમાઝની પાંચમી શરત (વખત)નું વર્ણન

સવાલ—નમાઝ માટે વખત શરત હોવાથી શું મતલબ છે ?

જવાબ—નમાઝ અદા કરવા માટે આ શરત છે કે તેને માટે જે વખત મુકર્રર કરવામાં આવ્યો છે તેજ વખતે પઢવામાં

આવે. તે વખતથી પહેલાં પઢે તો તદ્દન નમાઝ દુરુસ્ત થશે નહિ. અને તે વખત પછી પઢે તો અદા નહિ બલકે કઝા થશે.

સવાલ—કેટલા વખતની નમાઝ ફર્જ છે ?

જવાબ—રાત દિવસમાં પાંચ વખતની પાંચ નમાઝો ફર્જ છે. એ સિવાય એક નમાઝ વિતર વાજીબ છે.

સવાલ—ફર્જ વાજીબ, સુન્નત, નફિલ કેને કહે છે અને તેમાં શું શું ફર છે ?

જવાબ—ફર્જ તેને કહે છે જે કતઘ દલીલથી સાબિત હોય એટલે તેની સાબિતીમાં કંઈ શક નહોતી. તેના ફર્જ હોવાનો નકાર કરનાર કાફિર થઈ જાય છે. અને વિના કારણે છોડી દેનાર ફાસિક અને અઝાબને પાત્ર થાય છે. વાજીબ તે છે જે ઝત્તી દલીલથી સાબિત હોય. તેનો નકાર કરનાર કાફિર થતો નથી. પરંતુ વગર કારણે છોડી દેનાર ફાસિક અને અઝાબનો હુકદાર થાય છે. સુન્નત તે કાર્યને કહે છે જેને રસુલે (સલ.) અથવા સહાબીઓ એ (રદિ) કર્યા હોય અથવા કરવાને હુકમ આપ્યો હોય. નફિલ તે કામોને કહે છે. જેમની ફજીલત શરીઅતમાં સાબિત હોય. તેમના કરવામાં સવાબ મળે અને છોડી દેવામાં અઝાબ ન હોય. એને મુસ્તહુબ, મનહૂબ અને તતવ્વોઅ પણ કહે છે.

સવાલ—ફર્જ કેટલા પ્રકારના છે ?

જવાબ—બે પ્રકારના છે. (૧) ફર્જે ઐન. (૨) ફર્જે કિફાયહ. ફર્જે ઐન તે ફર્જને કહે છે જેનું અદા કરવું દરેક માણસને જરૂરી હોય. અને વિના કારણે છોડી દેનાર ફાસિક અને ગુનેહગાર થાય. ફર્જે કિફાયહ તે ફર્જ છે જેને એક બે માણસો અદા કરે તો બધાના માથાથી ઉતરી જાય અને કોઈ અદા ન કરે તો સર્વે ગુનેહગાર થાય.

સવાલ—સુન્નત કેટલી તરેહની છે ?

જવાબ—બે તરેહની છે. (૧) સુન્નતે મોઅકકદહ. (૨) સુન્નતે ઝેર મોઅકકદહ. સુન્નતે મોઅકકદહ તે કામને કહે છે કે જેને

હજરતે (સલ) હુમેશ કર્યું હોય અથવા તેને કરવા માટે ફરમાવ્યું હોય અને તેને હુમેશ કરવામાં આવ્યું હોય એટલે વિના કારણે કદિ છોડ્યું ન હોય. એવી સુન્નતોને વિના કારણે છોડી દેવી ગુનોહ છે. અને છોડી દેવાની ટેવ પાડવાનો તો સખત ગુનોહ છે. અને સુન્નતો ગેર મોઅકકહદ તે કામને કહે છે કે જેને રસુલ (સલ) એ અનેક વખત કર્યું હોય અને કદિ કદિ વિના કારણે છોડી પણ દીધું હોય. આવી સુન્નતોને સોનને ઝવાએદ પણ કહે છે.

સવાલ—હરામ અને મકરૂહ તહરીમી તથા મકરૂહ તનઝીહી થી શું મતલબ છે ?

જવાબ—હરામ તે કામને કહે છે કે જેની મનાઈ કતઈ દલીલથી સાબિત હોય અને તેનો કરનાર ફાસિક તેમ અઝાબનો હુકદાર થાય. તેમજ તેમનો નકાર કરનાર કાફિર થાય. મકરૂહ તહરીમી તે કામને કહે છે જેની મનાઈ ઝન્ની દલીલથી સાબિત હોય. તેનો નકાર કરનાર કાફિર નથી પરંતુ તેનો કરનાર પણ ગુનેહગાર થાય છે. મકરૂહ તનઝીહી તે કામને કહે છે જેના છોડી દેવામા સવાબ છે અને કરવામા અઝાબ તો નથી પણ એક તરેહની ખરાબી છે.

સવાલ—મખાહ કેને કહે છે ?

જવાબ—મખાહ તે કામને કહે છે જેના કરવામાં સવાબ નમજે અને ન કરવામાં ગુનોહ કે અઝાબ ન હોય.

સવાલ—ફજર ની નમાઝનો વખત બયાન કરો ?

જવાબ—સુર્યોદય થી આસરે દોઢ કલાક પહેલાં પુર્વ દિશામાં આકાશના કિનારા ઉપર એક સફેદી દેખાય છે. તે અજવાળું જમીનથી ઉપરની તરફ થાંભલાની તરેહ ઉંચે વધેજે તેને સુખહે કાઝિબ (જુહી સવાર) કહે છે. થોડીક વારમાં આ સફેદી મટી ખીજી સફેદી બહેર થાય છે, જે પુર્વ દિશાએ આબુખાબુ ફેલાતી ઉઠે છે. એટલે આકાશની પુર્વ દિશાના આખા કિનારા ઉપર ફેલાઈ જાય છે. ઉપરની તરફ લાંબી ઉઠતી નથી. તેને સુખહે સાદિક (સાચી સવાર) કહે છે. સુખહે સાદિક થએથી ફજરની નમાઝ નો વખત શરૂ થાય છે.

અને સુર્ય નીકળવા પહેલાં સુધી રહે છે. જ્યારે સુર્યનો સહેજ પશુ કીનારો નીકળી આવ્યો તો ફજરનો વખત પુરો થયો.

સવાલ—ફજરનો મુસ્તહુબ વખત કયો છે ?

જવાબ—જ્યારે અજવાળુ થઈ જાય અને એટલો વખત હોય કે સુન્નત તરીકા મુજબ સારી રીતે નમાઝ અદા થઈ શકે. અને નમાઝ પઢી રહેવા પછી એટલો વખત બાકી રહે કે જો કદાચ આ નમાઝ કોઈ કારણથી દુરસ્ત થઈ ન હોય તો સુર્ય નીકળવાં પહેલાં બીજીવાર સુન્નત તરીકા મુજબ નમાઝ પઢી શકાય તેવા વખતે નમાઝ પઢવી અફઝલ છે.

સવાલ—ઝોહરની નમાઝનો વખત બતાવો ?

જવાબ—ઝોહરની નમાઝનો વખત સુર્ય નમી જવા પછી શરૂ થાય છે. અને મધ્યાન વખતે દરેક વસ્તુનો જેટલો ઓળો હોય છે તે સિવાય જ્યારે દરેક વસ્તુનો ઓળો તેથી બમણો થઈ જાય ત્યારે ઝોહરનો વખત પુરો થઈ જાય છે.

સવાલ—ઝોહરનો મુસ્તહુબ વખત કયો છે ?

જવાબ—ગરમીની મોસમમાં સહેજ મોડું કરી પઢવું કે તાપની તેજી ઓછી થઈ જાય અને સરદીની મોસમમાં શરૂ વખતે પઢવું મુસ્તહુબ છે. પણ એ ધ્યાનમાં રાખવું કે ઝોહરની નમાઝ દરેક હાલતમાં એક મિસલથી પહેલાં પઢવી જોઈએ.

સવાલ—અસરની નમાઝનો વખત બતાવો ?

જવાબ—જ્યારે દરેક વસ્તુનો ઓળો અસલી ઓળા સિવાય ડબલ થઈ જાય તો ઝોહરનો વખત પુરો થઈ અસરનો વખત શરૂ થાય છે. અને સુર્યાસ્ત સુધી રહે છે. પરંતુ જ્યારે ઘણો નીચો થઈ જાય અને તડકો પીળો પડી જાય તો તે વખતે નમાઝ મકરૂહ થાય છે. એ પહેલાંજ અસરની નમાઝ પઢી લેવી જોઈએ.

સવાલ—મગરિબની નમાઝનો વખત બતાવો ?

જવાબ—જ્યારે સુર્ય ડુબી જાય ત્યારે મગરિખનો વખત શરૂ થાય છે. અને શરૂક મટી જવા સુધી રહે છે.

સવાલ—શરૂક કોને કહે છે ?

જવાબ—સુર્યાસ્ત પછી પશ્ચિમ દિશામાં આકાશ ઉપર જે રતાશ રહે છે તેને શરૂકે અહમર એટલે લાલ શરૂક કહે છે. ફરી તે લાલાશ મટી જઈ એક સફેદી બાકી રહે છે તેને શરૂકે અખયજ કહે છે ફરી આ સફેદી પણ મટી જાય છે. અને બધું આકાશ એક સરખું દેખાય છે. આ શરૂકે અખયજ મટી જવા આગાઉ સુધી મગરિખનો વખત રહે છે.

સવાલ—મગરિખનો મુસ્તહુબ વખત કયો છે ?

જવાબ—શરૂ વખત મુસ્તહુબ છે. અને વિના કારણે મોડું કરી નમાઝ પઢવી મકરૂહ છે.

સવાલ—ઈશાની નમાઝનો વખત કયો છે ?

જવાબ—સફેદ શરૂક મટી જવા બાદ ઈશાનો વખત શરૂ થાય છે. અને સુબહે સાદિક થવા પહેલાં સુધી રહે છે.

સવાલ—ઈશાનો મુસ્તહુબ વખત કયો છે ?

જવાબ—રાતના ત્રીજા ભાગ સુધી મુસ્તહુબ વખત છે. ત્યાર બાદ અડધી રાત સુધી મખાહ છે પછી મકરૂહ થઈ જાય છે.

સવાલ—વિતરની નમાઝનો વખત બતાવો ?

જવાબ—ઈશાની નમાઝનો જે વખત છે તેજ વિતરની નમાઝનો પણ છે. પરંતુ વિતરની નમાઝ ઈશાની નમાઝ પહેલાં જાએજ નથી. જાણે ઈશાની નમાઝ બાદ તેનો વખત થાય છે.

સવાલ—વિતરનો મુસ્તહુબ વખત કયો છે ?

જવાબ—જેને પોતાના ઉપર ભરોસો હોય કે રાતની આખરે જરૂર જાગીશ તો તેને પાછલી રાતે વિતર પઢવી મુસ્તહુબ છે. પણ જાગવાનો ભરોસો ન હોયતો સુવા પહેલાંજ વિતર પઢી લેવી જોઈએ.

નમાઝની છઠ્ઠી શરત (ઈસ્તિકબાલે કિબ્લહ)

નું બયાન

સવાલ—ઈસ્તિકબાલે કિબ્લહની શું મતલબ છે?

જવાબ—કિબ્લહ તરફ મેં કરવાને ઈસ્તિકબાલે કિબ્લહ કહે છે.

સવાલ—ઈસ્તિકબાલે કિબ્લહના નમાઝમાં શરત હોવાની શું મતલબ છે?

જવાબ—નમાઝ પઢતી વખતે નમાઝ પઢનારનું મેં કિબ્લહ તરફ હોવું જરૂરી છે.

સવાલ—મુસલમાનો નો કિબલો કયો છે?

જવાબ—મુસલમાનો નો કિબલો ખાનઅે કા'બહ છે. ખાનઅે કા'બહ અરબસ્તાનના શહેર મકકા શંમાં એક ઘર છે. તેને કા'બતુલ્લાહ બૈતુલ્લાહ અને બૈતુલહરામ પણ કહે છે.

સવાલ—કિબલો કઈ બાજુઅે છે?

જવાબ—હિંદુસ્તાન, ખરમા, બંગાળ અને ઘણા દેશોમાં કિબલો પશ્ચીમ દિશાઅે છે. કારણ કે એ બધા દેશો મકકા શંથી પુર્વ દિશાઅે આવેલા છે.

સવાલ—ખીમારનું મેં કિબ્લહ તરફ ન હોય અને તેમાં હાલવાની પણ શક્તિ નથી તો તે શું કરે?

જવાબ—જો ખીમારને કિબ્લહ તરફ ફેરવી શકે તેવો માણસ મોજુદ હોય અને ખીમારને વધુ તકલીફ થવાની ખીક પણ ન હોય તો તેનું મેં કિબ્લહ તરફ કરી દેવામાં આવે. પણ જો ખીજો માણસ ન હોય અથવા ખીમારને સખત તકલીફ થતી હોય તો જે તરફ મેં છે તેજ તરફ નમાઝ પઢી લે.

નમાઝની સાતમી શરત (નીયત) નું વર્ણન

સવાલ—નીયતથી શું મતલબ છે?

જવાબ—દિલથી ઇરાદો કરવાને નીયત કહે છે.

સવાલ—નીયતમાં કઈ ચીજનો ઇશ્દો કરે ?

જવાબ—જ નમાઝ પઢવી હોય ખાસ તેજ ફર્જ નમાઝનો નીયતમાં ઇશ્દો કરવો જરૂરી છે. જેમકે ફજરની નમાઝ પઢવી હોય તો એમ ઇશ્દો કરે કે આજની ફજરની નમાઝ પઢું છું અથવા કબ્રા નમાઝ હોય તો એવી નીયત કરે કે ફલાણા દિવસની ફજરની નમાઝ પઢું છું. અને જો ઇમામની પાછળ નમાઝ પઢવી હોયતો તેની પણ નીયત કરવી જરૂરી છે.

સવાલ—નીયતને જલથી બોલવું કેવું છે ?

જવાબ—મુસ્તહુજ્જ છે. જો જલથી બોલે નહિ તો નમાઝમાં કઈ નુકસાન નથી. અને કહી લે તો સારું છે.

સવાલ—નફિલ નમાઝની નીયત કેવી રીતે કરવી જોઈએ ?

જવાબ—નફિલ નમાઝની નીયત એટલી બસ છે કે નફિલ નમાઝ પઢું છું. સુન્નત નમાઝ અને તરાવીહની નમાઝ માટે જુપ એટલીજ નીયત બસ છે.

અજાનનું વર્ણન

સવાલ—અજાનના અર્થ શું છે ?

જવાબ—અજાનના અર્થ ખબર કરવાના છે. પરંતુ શરીઅતમાં ખાસ નમાઝો માટે અમુક શબ્દોથી ખબર કરવાને અજાન કહે છે (અજાનના શબ્દો તાંલીમુલ ઇસ્લામ ભા. ૧લામાં આવી ગયા છે.)

સવાલ—અજાન ફર્જ છે કે સુન્નત ?

જવાબ—અજાન સુન્નત છે. પરંતુ અજાનથી ઇસ્લામની એક ખાસ શાન જાહેર થાય છે જેથી એની ઘણી તાકીદ છે.

સવાલ—કઈ નમાઝો માટે અજાન સુન્નત છે ?

જવાબ—પાંચે ફર્જ નમાઝો માટે અને જુમ્હૂઆની નમાઝ માટે સુન્નત છે. એ સિવાય બીજી કોઈ નમાઝ માટે અજાન સુન્નત નથી.

સવાલ—અજાન કયારે કહેવી જોઈએ ?

જવાબ—દરેક ફર્જ નમાઝની અજાન તેના વખતમાં કહેવી જોઈએ. જો વખત થવા પહેલાં કહે તો વખત થયા પછી બીજી વાર કહેવી જોઈએ.

સવાલ—અજાનની મુસ્તહુખ્ખ રીત કઈ છે ?

જવાબ—અજાનમાં સાત વાતો મુસ્તહુખ્ખ છે. કિબ્લહ તરફ મ્હોં કરી ઉભા રહેવું અજાનના શબ્દો થોભી થોભીને કહેવું એટલે ઉતાવળ નહિ કરવી. અજાન કહેતી વખતે શહાદતની બન્ને આંગળીઓ કાનોમાં રાખવી. ઉંચી જગ્યાએ અજાન કહેવી. મોટા અવાજે અજાન કહેવી. હૈયા અલસ્સલાહ કહેતી વેળા જમણી તરફ અને હૈયા અલલ્હલાહ કહેતી વખતે ડાબી બાજુ મ્હોં ફેરવવું ફજરની અજાનમાં હૈયા અલલ્હલાહ બાદ અસ્સલાતો ખૈરૂમ મિનન્નૌમ બે વખત કહેવું.

સવાલ—ઈકામત કોને કહે છે ?

જવાબ—ફર્જ નમાઝ શરૂ કરતી વખતે અજાનનાજ શબ્દો કહેવામાં આવે છે પણ હૈયા અલલ્હલાહ પછી ઈકામતમાં કદકામતિ-સ્સલાહ બે વખત અજાનના શબ્દોથી વધુ છે.

સવાલ—ઈકામત કહેવું કેવું છે ?

જવાબ—ઈકામત પણ ફર્જ નમાઝો માટે સુન્નત છે. ફર્જ નમાઝો સિવાય કોઈ પણ નમાઝ માટે સુન્નત નથી.

સવાલ—અજાન અને ઈકામત સ્ત્રી, પુરૂષ બન્ને માટે સુન્નત છે ?

જવાબ—નહિ, માત્ર પુરૂષો માટેજ સુન્નત છે.

સવાલ—વુઝુ કર્યા વિના અજાન અને ઈકામત કહેવું કેવું છે ?

જવાબ—વુઝુ કર્યા વિના અજાન કહેવી દુરસ્ત છે. પણ તેની ટેવપાડવી ખરાબ છે. અને ઈકામત વગર વુઝુએ મકરૂહ છે.

સવાલ—કદિ કોઈ માણસ પોતાના ઘરમાં નમાઝ પઢે તો અજાન અને ઈકામત કહે અથવા નહિ ?

જવાબ—મહોલ્લાની મસજીદની અજાન અને ઈકામત બસ છે. પણ કહી લે તો સારું છે.

સવાલ—મુસાફિર સફરમાં અજાન અને ઈકામત કહે કે નહિ ?

જવાબ—હા, મુસાફરીમાં જ્યારે વસ્તીની બહાર હોય તો અજાન અને ઈકામત બન્ને કહેવી જોઈએ. અને જો અજાન ન કહે ફક્ત ઈકામત કહે તોએ વાંધો નથી પણ બન્નને છોડી દેવું મકરૂહ છે.

સવાલ—અઝાન એક માણસ કહે અને ખીજે ઇકામત કહેતો એ જાણે છે કે નહીં ?

જવાબ—જો અઝાન કહેવા વાળો ત્યાં હાજર ન હોય અથવા હોય પણ ખીજની ઇકામતથી નારાજ થતો ન હોયતો જાણે છે અને એની નારાજીથી મક્કરૂ છે.

સવાલ—અઝાન પછી કેટલો વખત થોભી ઇકામત કહેવી જોઈએ ?

જવાબ—મસ્જિદની અઝાન સિવાય ખીજ વખતોમાં એટલા વખત સુધી થોભવું જોઈએકે જો લોકો ખાવા પીવામાં લાગેલા હોય અથવા જાગૃત્યે ગયેલા હોય તેઓ ફારેગ થઈ નમાઝમાં મળી શકે. અને મસ્જિદની અઝાન પછી ત્રણ આયત પઢી શકાય એટલો વખત વિલંબ કરે.

સવાલ—અઝાન અને ઇકામતની ઇજ્જત કેને કહે છે અને તેનો શું હુકમ છે. ?

જવાબ—અઝાન અને ઇકામત બંનેની ઇજ્જત મુસ્તહુબ છે. અને ઇજ્જતથી એ મતલબ છે કે સાંભળનાર પણ તેજ વાકયો બોલતો જાય જે મોઅઝઝીન અથવા મોકળિર કહેછે પરંતુ હુય અલ-સ્સલાહ અને હુય અલ્લ ફલાહ સાંભળી લા હવલા વલા કુવ્વતા ઈલ્લા બિલ્લાહ કહેવું જોઈએ અને સવારની અઝાનમાં અસ્સલાતો ઐઝમ મિન્નનોમ સાંભળી સદકતા વ ખરિરતા કહેવું જોઈએ અને તકબીરમાં કદકા મતિસ્સલાહ સાંભળી અકામહલ્લાહો વ અહામહા કહેવું જોઈએ.

સવાલ—અઝાન પછી કઈ દુઆ પઢવી જોઈએ ?

જવાબ—અઝાન પછી આ દુઆ પઢવી જોઈએ. અલ્લા હુમ્મા રખ્ખા હાઝેહીદ દઅવતિત તામ્મતે વસ્સલાતિલ્લા કાએમતે આતે મોહમદનિલ્લ વસીલતા વલ ફઝીલતા વખઅસ્હો મકામમ મહમુદનિલ્લહી વઅત્ત હુ ઈન્નકા લા તુખલેકુલ મીઆદ.

નમાઝ ના રૂકનોનું વર્ણન

સવાલ—અરકાને નમાઝ કેને કહે છે. ?

જવાબ—નમાઝના અંદર જે કામો ફરજ છે તેને અરકાને નમાઝ કહે છે. અરકાન રૂકનોનું બહુવચન છે. રૂકનોના અર્થ ફરજ અને અરકાનના અર્થ ઘણા ફરજો છે.

સવાલ—નમાઝની અંદર કેટલા ફરજ છે. ?

જવાબ—છ ફરજ છે. (૧) તકબીરે તહરીમહ. (૨) કિયામ (ઉભા રહેવું) (૩) કિરાઅત (કુરાન મજીદ પઢવું) (૪) રૂક કરવો (૫) બન્ને સિજ્દા. (૬) છેડ્ઝો કાયદો એટલે નમાઝની આખરે અત્તહીયાત પઢાય તેટલીવાર બેસવું. પણ તકબીરે તહરીમહ શરત છે રૂકન નથી.

સવાલ—તકબીરે તહરીમહ શરત છે તો તેને પહેલી સાત શરતો સાથે કેમ બયાન કરી નહિ ?

જવાબ—કારણ કે તકબીરે તહરીમહ અને નમાઝના રૂકનોમાં કંઈ ફાસલો નથી અને તકબીર થીજ નમાઝ શરૂ થાય છે જેથી તકબીરે તહરીમહને નમાઝના રૂકનો સાથે બયાન કરવું યોગ્ય લાગ્યું.

તકબીરે તહરીમહ નું વર્ણન

સવાલ—તકબીરે તહરીમહની શું મતલબ છે. ?

જવાબ—નીયતબાંધતી વખતે અલ્લાહો અકબર કહેવાય છે, તો આ તકબીર કહેવાથી નમાઝ શરૂ થાય છે. અને જે વાતો નમાઝ વિરૂધ્ધ છે, તે હરામ થઈ જાય છે. આ કારણથી એને તકબીરે તહરીમહ કહે છે.

સવાલ—ફરજ નમાઝની તકબીરે તહરીમહ વાંકાવળી કહે તો જાએઝ છે. યા નહિ ?

જવાબ—નહિ, કારણ કે ફરજ અને વાજીબ નમાઝોમાં (જ્યારે યોગ્ય) કંઈ કારણ ન હોય તો તહરીમહની વખતે સીધા ઉભા રહેવું શરત છે.

નમાઝના પહેલા રૂકન (કેયામ) નું વાર્ણન.

સવાલ—કેયામથી શું મતલબ છે. ?

જવાબ—કેયામ ઉભા રહેવાને કહે છે. અને ઉભા થવાની મતલબ એવી રીતે સીધા ઉભા થવું છે. કે ઘુંટણો સુધી હાથ પહોંચી શકે નહિ.

સવાલ—કંઈ નમાઝમાં અને કેટલો કેયામ ફર્જ છે ?

જવાબ—ફર્જ અને વાજીબ નમાઝોમાં એટલું ઉભા રહેવું ફર્જ છે જેમાં ફર્જ કિરાઅત પઢી શકાય.

સવાલ—જો ઉભા થવાની શક્તિ ન હોયતો શું કરે ?

જવાબ—ખીમારી અથવા જખમથી કે દુશ્મનના હસ્થી અથવા એવા ખીજા કોઈ મોટા કારણથી ઉભા થઈ શકાય નહિ તો ફર્જ અને વાજીબ નમાઝો બેસીને પઢવી જાય છે.

સવાલ—નફિલ નમાઝમાં કેયામનો શું હુકમ છે ?

જવાબ—નફિલ નમાઝમાં કેયામ ફર્જ નથી. કંઈ ઉજર વિના પણ બેસીને નફિલ નમાઝ પઢવી જાય છે. પણ વિના કારણે નફિલ નમાઝ બેસીને પઢવામાં અડધો સવાબ મળે છે.

નમાઝના બીજા રૂકન કેરાઅતનું વાર્ણન

સવાલ—કિરાઅતથી શું મુરાદ છે ?

જવાબ—કુરાઅન મજીદ પઢવાને કિરાઅત કહે છે.

સવાલ—નમાઝમાં કેટલું કુરાઆન મજીદ પઢવું જરૂરી છે. ?

જવાબ—ઓછામાં ઓછું એક આયત પઢવું ફર્જ છે. અને અલહુમ્મદોની સુરત પઢવી વાજીબ છે. તેમ ફર્જની પહેલી બે રકાતોમાં અને વિતર, સુન્નત અને નફિલ નમાઝની દરેક રકાતમાં સુરએ ફાતેહા પછી કોઈ બીજી સુરત અથવા લાંબી એક આયત કે નાની ત્રણ આયતો પઢવી પણ વાજીબ છે.

સવાલ—શું હરેક નમાઝની દરેક રકાતમાં અલહુમ્મદોની સુરત પઢવી વાજીબ છે. ?

જવાબ—ફર્જ નમાઝની ત્રીજી અને ચોથી રકાત સિવાય દરેક નમાઝની (ફર્જ અથવા વાજીબ હોય કે સુન્નત યા નફિલ) હરેક રકાતમાં અલહુમ્મો પઢવું વાજીબ છે.

સવાલ—જો કોઈને એક આચત પણ યાદ નહોય તો શું કરે?

જવાબ—કિરાઅતને બદલે સુબ્હાનલ્લાહ અથવા અલહુમ્મો લિલ્લાહ પઢે અને ઘણીજ જલદી કુરઆન મજીદ શીખવું અને યાદ કરવું તેના ઉપર ફર્જ છે. ફર્જ કિરાઅત જેટલું યાદ કરવું ફર્જ છે. અને વાજીબ જેટલું વાજીબ. અને નહિ શીખવાથી સખત ગુનહેગાર થશે.

સવાલ—કઈકઈ નમાઝોમાં કુરઆન મજીદ જોરથી પઢવું જોઈએ

જવાબ—ઇમામ ઉપર વાજીબ છે. કે મંગરિબ અને ઇશાની પહેલી બે રકાતોમાં અને ફજર, જુમા અને બન્ને ઇદોની નમાઝોમાં અને રમઝાન મુબારકના મહીનામાં તરાવીહ અને વિતરમાં અવાજથી પઢે.

સવાલ—કઈ નમાઝોમાં કિરાઅત ધીમેથી પઢવી જોઈએ?

જવાબ—ઝોહર અને અસરની નમાઝમાં ઇમામ અને મુનફરિદ દરેકને અને વિતર નમાઝમાં મુનફરિદ ને ધીમેથી કિરાઅત પઢવી જોઈએ.

સવાલ—જોરથી પઢવાની શું હદ છે?

જવાબ—જોરથી પઢવાનો અદના દરજો આ છે કે પોતાનો અવાજ પાસેના માણસના કાનમાં પહોંચી શકે. અને ધીમે પઢવાનો અદના દરજો આ છે કે પોતાનો અવાજ પોતે સાંભળી શકે.

સવાલ—જે નમાઝોમાં જોરથી કિરાઅત પઢાય છે તેમને શું કહે છે

જવાબ—તેમને જહુરી નમાઝો કહે છે. કારણ કે જહુર ના અર્થ જોરથી પઢવાના છે.

સવાલ—જે નમાઝોમાં ધીમેથી કિરાઅત પઢાય છે તેમને શું કહે છે

જવાબ—તેમને સિરી નમાઝો કહે છે. કારણ કે સિરના અર્થ ધીમેથી પઢવાના છે.

સવાલ—જો કોઈ માણસ જીલથી શબ્દો ન બોલતાં માત્ર હિલ-માં પહીં જાય તો જાએજ છે કે નહિ ?

જવાબ—માત્ર ખયાલ કરી લેવાથી નમાઝ થશે નહિ. બલકે જીભથી પઢવું જરૂરી છે.

નમાઝના ત્રીજા રૂકન (રૂકુ) અને ચોથા રૂકન સિજદા નું વર્ણન

સવાલ—રૂકુની ઓછામાં ઓછી હદ કેટલી છે ?

જવાબ—હાથ ઘૂંટણો સુધી પહોંચી જાય એટલું નમવું રૂકુનો અદના દરજ્જો છે.

સવાલ—રૂકુનો સુન્નત તરીકો શું છે ?

જવાબ—એટલું નમવું કે માથું અને કમર ખરાબર રહે. અને હાથ પાંસળાંથી જુદા રહે અને બન્ને હાથે ઘૂંટણોને પકડી લેવામાં આવે.

સવાલ—જો વૃધ્ધાવસ્થાને લીધે કમર એટલી નમી જાય અથવા એટલો ખુંદો હોય કે રૂકુ જેવી હાલત થઈ જાય તો રૂકુ કેવી રીતે કરે ?

જવાબ—માથાથી ઈશારો કરે. એટલે માત્ર સહેજ માથું નમાવી દેવાથી તેનો રૂકુ અદા થઈ જશે.

સવાલ—સિજદાથી શું મતલબ છે ?

જવાબ—જમીન ઉપર પેશાની મુકવાને સિજદો કહે છે.

સવાલ—અગર એકલી નાક અથવા પેશાની ઉપર સિજદો કરે તો સિજદો અદા થશે કે કેમ ?

જવાબ—જો કોઈ ઉજરથી એવું કરે તો જાએજ છે અને વિનાકારણે એકલી પેશાની ઉપર સિજદો કર્યો તો અદા થઈ જશે. પણ મકરૂહ છે અને વિના કારણે એકલી નાક ઉપર સિજદો કરેતો સિજદો અદા થશે નહિ.

સવાલ—ડરેક રકા'તમાં એક સિજદો ફરજ છે અથવા બન્ને ?

જવાબ—બન્ને સિજદા ફરજ છે.

સવાલ—જો પેશાની અને નાક બન્ને ઉપર જખમ હોયતો શું કરે ?

જવાબ—એવો માણસ માથાથી સિજદાનો ઈશારો કરે તો ખસ છે.

સવાલ—પહેલા સિજદા પછી કેટલી વાર થોભી બીજો સિજદો કરે ?

જવાબ—સારી રીતે બેઠી જાય ફરી બીજો સિજદો કરે.

સવાલ—ઈદો અથવા જુમા યા બીજી કોઈ મોટી જમાતમાં વધારે લોકો થવાથી જગ્યા તંગ થઈ ગઈ જેથી પાછલા માણસે આગલા (નમાઝી) ની પીઠ ઉપર સિજદો કર્યો તો જાએઝ છે કે નહિ ?

જવાબ—જાએઝ છે.

નમાઝના પાંચમા રૂકન (આખેરી કાએદહુ) નું વર્ણન

સવાલ—છેલ્લો કાયદો કેટલી વાર સુધી ફર્જ છે ?

જવાબ—અત્તહીઆતના છેલ્લા શબ્દ અખ્દોહુ વ રસુલોહુ સુધી પઢી શકાય તેટલીવાર બેસવું ફર્જ છે.

સવાલ—આખેરી કાએદો કઈ કઈ નમાઝોમાં ફર્જ છે ?

જવાબ—દરેક નમાઝમાં આખેરી કાએદો ફર્જ છે. ફર્જ નમાઝ હોય કે વાજીબ યુન્નત હોય અથવા નફિલ,

નમાઝના વાજીબોનું વર્ણન

સવાલ—વાજીબાતે નમાઝથી શું મતલબ છે ?

જવાબ—જે ચીજોનું અદા કરવું જરૂરી છે. તેમને વાજીબાતે નમાઝ કહે છે. જો તેમાંથી કોઈ ચીજ ભુલથી છુટી જાય તો સિજદાએ સહુવ કરી લેવાથી નમાઝ દુરસ્ત થઈ જાય છે. અને ભુલથી છુટી જવા બાદ સહુવનો સિજદો કર્યો નહિ અથવા જાણી જોઈને કોઈ ચીજ છોડી દીધી તો તે નમાઝને ફરીથી પઢવી વાજીબ થાય છે.

સવાલ—નમાઝના વાજીબો કેટલા છે ?

જવાબ—નમાઝના ચૌદ વાજીબો છે. (૧) ફર્જ નમાઝોની પહેલી બેરકા'તોને કિરાઅત માટે ખાસ કરવી. (૨) ફર્જ નમાઝોની ત્રીજી અને ચોથી રકા'ત સિવાય બાકી દરેક નમાઝની હરેક રકા'ત માં સુરએ ફાતેહા પઢવી. (૩) ફર્જ નમાઝની પહેલી બેરકા'તોમાં

અને વાજીખ, સુન્નત, નફિલ નમાઝની બધી રકા'તોમાં સુરએ ફાતેહા પછી બીજી કોઈ સુરત અથવા એક લાંબી આયત યા નાની ત્રણ આયતો પઢવી. (૪) સુરએ ફાતેહા બીજી સુરતથી પહેલી પઢવી. (૫) કિરાઅતમાં અને રકુ, સિજદાઓમાં અને રકા'તોમાં તરતીખ રાખવી. (૬) કૌમો કરવો એટલે રકુથી ઉઠી સીધા ઉભા થવું. (૭) જલસો એટલે બન્ને સિજદા વચ્ચે સીધા બેસી જવું. (૮) તઅદીલે અરકાન એટલે રકુ, સિજદા વિગેરે ને સારી રીતે અદા કરવા. (૯) કાએ-દએ ઉભા એટલે ત્રણ અને ચાર રકા'તવાળી નમાઝોમાં બે રકા'ત પછી અત્તહીયાત પઢી શકાય તેટલું બેસવું. (૧૦) બન્ને કાયદાઓમાં અત્તહીયાત પઢવું. (૧૧) ઇમામને ફજર, મગરિબ, ઇશા, જુમા, ઇદો, તરાવીહ અને રમઝાન શરીફના વિતરોમાં અવાજથી કિરાઅત પઢવી અને ઝોહર, અસર વિગેરે નમાઝોમાં ધીમેથી પઢવું (૧૨) સલામના શબ્દથી નમાઝ પુરી કરવી. (૧૩) વિતર નમાઝમાં દુઆએ કોનુત માટે તકબીર કહેવી અને દોઆએ કોનુત પઢવી. (૧૪) ઇદની બન્ને નમાઝોમાં તકબીરો કહેવી.

નમાઝની સુન્નતોનું વર્ણન

સવાલ—નમાઝની સુન્નતોથી શું મતલબ છે. ?

જવાબ—જે ચીજો નમાઝમાં હુજુર રસુલે કરીમ (સલ) થી સાબિત થઈ છે. પણ તેમની તાકીદ ફરજ અને વાજીબની બરાબર સાબિત થઈ નથી, તેમને સુન્નત કહે છે. એમાંથી કોઈ ચીજ ભૂલ-થી છુટી જાય તો નમાઝ ટુટતી નથી અને સહુવનો સિજદો વાજીબ થતો નથી તેમ ગુનોહ પણ થતો નથી અને જાણી જોઈને છોડી દેવાથી પણ નમાઝ ટુટતી નથી કે સહુવનો સિજદો વાજીબ થતો નથી પરંતુ છોડી દેનાર કપકાને પાત્ર થાય છે.

સવાલ—નમાઝમાં કેટલી સુન્નતો છે. ?

જવાબ—નમાઝમાં એકવીસ સુન્નતો છે. (૧) તકબીરે તહુરી-મહુ કહેવા પહેલાં બન્ને હાથ કામો સુધી ઉઠાવવા. (૨) બન્ને હાથો

નાં આંગળા તેમની હાલત પ્રમાણે ખુલ્લાં અને કિપ્પહુ તરફ રાખવાં (૩) તકખીર કહેતી વખતે માથું નમાવવું નહિ. (૪) તકખીરે તહરીમહુ અને એક રૂકનમાથી ખીજા રૂકનમાં જવાની તમામ તકખીરો ઇમામે જરૂર મુજબ જોરથી કહેવી, (૫) જમણા હાથ ડાબા હાથ ઉપર ડુંટી નીચે ખાંધવો. (૬) સના પઢવું. (૭) તઅવ્વુઝ એટલે અઉઝો ખિલ્લાહ પઢવું. (૮) ખિસ્મિલ્લાહ પઢવું. (૯) ફર્જ નમાઝની ત્રીજી અને ચોથી રકા'તમાં ફક્ત સુરએ ફાતેહા પઢવી. (૧૦) આમીન કહેવું. (૧૧) સના, અઉઝો ખિલ્લાહ, ખિસ્મિલ્લાહ, આમીન, હરેકને ધીમેથી કહેવું. (૧૨) સુન્નત મુજબ કિરાઅત પઢવી. (૧૩) રૂકુ અને સિજદામાં ત્રણ ત્રણ વખત તસ્બીહ પઢવી. (૧૪) રૂકુમાં માથું અને પીઠ બન્નેને એક સરખા રાખવા અને બન્ને હાથની આંગળીઓ પહોળી કરી ઘુંટણોને પકડી લેવા. (૧૫) કૌમહુમાં ઇમામે સમેઅલ્લાહો લેમન હમેદહુ અને મુકતદીએ રખ્ખના લકલ હમ્દ કહેવું અને મુનફરિદે તસ્મીઅ તથા તહમીદ બન્ને કહેવું (૧૬) સિજદાહુ માં જતી વખતે પહેલાં બન્ને ઘુંટણો ફરી બન્ને હાથ ફરી પેશાની મુકવી. (૧૭) જલસા અને કાએદહુમાં ડાબો પગ ખિછાવી તેના ઉપર બેસવું અને જમણા પગને એવી રીતે ઉભો રાખવો કે તેના આંગળાનાં ટેરવા કિપ્પહુ તરફ રહે. અને બન્ને હાથ જાંગો ઉપર મુકવાં. (૧૮) તશહુ હુદમા અશહુદો અલ્લાએલાહ ઉપર કલેમાની આંગળીથી ઇશારો કરવો. (૧૯) આખેરી કાએદહુમાં તશહુહુદ પછી હરૂદ પઢવું (૨૦) હરૂદ પછી હોઆ પઢવી. (૨૧) પ્રથમ જમણી બાજુ ફરી ડાબી તરફ સલામ ફેરવવું.

નમાઝના મુસ્તહબ્બોનું વર્ણન

સવાલ—નમાઝમાં કેટલી ચીજો મુસ્તહબ છે. ?

જવાબ—નમાઝમાં પાંચ ચીજો મુસ્તહબ છે. (૧) તકખીરે તહરીમહુ કહેતી વેળા બન્ને હથેળીઓ ખાંચોથી બહાર કાઢવી. (૨) રૂકુ અને સિજદામાં મુનફરિદ ને ત્રણ વખતથી વધુ તસ્બીહ પઢવી.

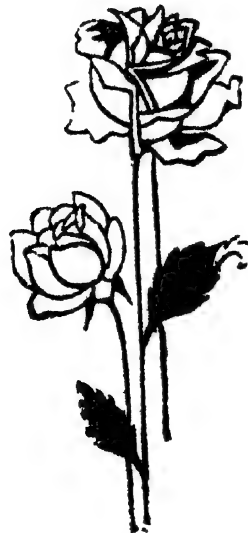
(૩) કેયામની હાલતમાં સિજદાની જગ્યાએ અને રૂકુમાં પગોની પીઠ ઉપર અને જલસા તથા કાએદહમાં પોતાના ખોળા ઉપર અને સલામની વખતે પોતાના ખભા ઉપર નજર રાખવી. (૪) ખાંસીને બનતા સુધી રોકવી. (૫) બગાસું આવે તો મ્હોં બંધ રાખવું અને ખુટ્ટી બંધ તો કેયામની હાલતમાં જમણા હાથ અને બીજી હાલતોમાં ડાબા હાથની પીઠથી મ્હોં ઢાંકી લેવું.

નમાઝ પઢવાની પુરી રીત.

નમાઝ પઢવાનો ઈરાદો કરો ત્યારે પ્રથમ પોતાના શરીરને હૃદયે અકબર, હૃદયે અસગર અને બહેરી નાપાકીથી પાક કરો. અને પાક કપડાં પહેરી પાક જગ્યાએ કિબ્લાહ તરફ મ્હોં કરી એવી રીતે ઉભા થવું કે બન્ને પગો વચ્ચે ચાર આંગળ અથવા તેની લગભગ અંતર રહે. ફરી જે નમાઝ પઢવી હોય તેની દિલથી નીયત કરો. જેવું કે ફજરની ફર્જ નમાઝ ખુદાને વાસ્તે પઢું છું અને જીભથી કહો તો ઠીક છે. ફરી બન્ને હાથ કાનો સુધી ઉઠાવો તો હાથની હથેળીઓ અને આંગળાં કિબ્લાહ તરફ રહે અને અંગુઠા કાનની લોળ બરાબર રહે અને આંગળાં ખુલ્લાં રહે. તે વખતે અલ્લાહો અકબર કહી બન્ને હાથ ફૂટી નીચે બાંધી લ્યો. જમણા હાથની હથેળી ડાબા હાથની હથેળીની પીઠ પર રહે. અને અંગુઠા તથા ટચલી આંગળીથી પહોંચાને પકડી લ્યો. બાકી ત્રણ આંગળાં હાથ પર રહે અને નજર સિજદાની જગ્યાએ રાખો. હાથ બાંધી ધીમેથી સના પઢો. ફરી અઉઝો પછી બિસ્મિલ્લાહ પઢી સુરએ ફાતેહા પઢો. સુરએ ફાતેહા પુરી કર્યા પછી ધીમેથી આમીન કહો, ફરી કોઈ સુરત અથવા લાંબી એક આયત અથવા નાની ત્રણ આયતો પઢો (પરંતુ જો તમે ઈમામની પાછળ નમાઝ પઢતા હો તો એકલી સના પઢી ચુપચાપ ઉભા રહો. અઉઝો, બિસ્મિલ્લાહ, સુરએ ફાતેહા અને બીજી સુરત કંઈ ન પઢો.) કિરાઅત સાફ સાફ અને સહી પઢો. ઉતાવળા ન કરો. ફરી અલ્લાહો અકબર કહેતાં રૂકુમાં જાવ. આંગળાં ને ખોલી તેથી થુંટણોને પકડી લ્યો. પીઠ ને એવી સીધી રાખો કે જો પાણીનું ખ્યાલું મુકવામાં આવે

તો બરાબર રહે, માથાને પીઠની બરાબર રાખે. ઉંચું નીચું ન રાખે. હાથ પાંસળાંથી જુદા રાખે અને પીઠલીઓ સીધી ઉભી રહે. ફરી રૂકુની તસ્મીહ ત્રણ અથવા પાંચ વખત પઢે. પછી તસ્મીઅ કહેતાં સીધા ઉભા થઈ જાવ. તહમીદ પણ પઢે. (ઇમામ એકલી તસ્મીઅ અને મુકતદી એકલી તહમીદ પઢે. પણ મુનફરિદ તસ્મીઅ અને તહમીદ બન્ને પઢે.) ફરી તકબીર કહેતાં સિજદામાં જાવ. પહેલાં બન્ને ઘુંટણ પછી બન્ને હાથ ફરી નાક પછી પેશાની મુકો. ચહેરો બન્ને હથેળીઓ વચ્ચે અને અંગુઠા કાનની બરાબર રહે. હાથનાં આંગળાં મળેલાં રાખે કે જેથી સર્વેનાં ટેરવાં કિબ્લાહ તરફ રહે. કોણી ઓ પાંસળાંથી અને પેટ જાંગ થી જુદું રહે. કોણીઓ જમીન પર ન પાથરે. સિજદામાં ત્રણ અથવા પાંચ વખત સિજદાની તસ્મીહ કહે. ફરી પ્રથમ પેશાની પછી નાક ફરી હાથ ઉઠાવી તકબીર કહેતા ઉઠે. અને સીધા બેસી જાવ. ફરી તકબીર કહી બીજો સિજદો કરે. ફરી તકબીર કહેતાં ઉઠે. ઉઠવામાં પહેલાં પેશાની પછી નાક ફરી હાથ પછી ઘુંટણો ઉઠાવી પંજાઓ ભેર સીધા ઉભા થઈ જાવ. અને ઉભા થઈ હાથ બાંધી લ્યો અને બિસ્મિલ્લાહ સુરએ ફાતેહા અને કોઈ સુરત પઢે. (ઇમામની પાછળ હો તો કાંઈ ન પઢે ચુપચાપ ઉભા રહે.) ફરી તેવીજ રીતે કાયદાસર રૂકુ, કૌમોહ, સિજદો, જલસો અને (બીજો) સિજદો કરે. બીજા સિજદાથી ઉઠી ડાબો પગ બિછાવી તે ઉપર બેસી જાવ. જમણો પગ ઉભો રાખે. બન્ને પગોની આંગળીઓનાં ટેરવાં કિબ્લાહ તરફ રહે. અને બન્ને હાથ જાંગો ઉપર રાખે અને અત્તહીયાત પઢે. જ્યારે અશુદ્ધો અલ્લાએલાહ પર પહોંચે તો જમણા હાથ ના અંગુઠા અને વચલી આંગળીથી ગોળાકાર કરી લ્યો. અને ટચલી આંગળીથી તથા તેની પાસેવાળી આંગળીને બંધ કરી લ્યો. અને કલેમા ની આંગળી ઉઠાવી ઇશારો કરે. લાએલાહ ઉપર આંગળી ઉઠાવે અને ઇલ્લહલાહ પર નમાવી દે. અને છેવટ સુધી એવીજ રીતે રાખે. અત્તહીયાત પુરી કરી જો બે રકાત વાળી નમાઝ હોય તો દરૂદ શરીફ પઢે પછી દોઆ પઢે. ફરી પહેલાં જમણી તરફ પછી ડાબી

તરફ સલામ ફેરવો. જમણી તરફ સલામ ફેરવતી વેળા જમણી તરફ મ્હોં ફેરવો અને ડાબી તરફ સલામમાં ડાબી તરફ મ્હોં ફેરવો જમણા સલામમાં જમણી બાજુના ફરિશ્તા અને નમાઝીઓની નીયત કરો. અને ડાબા સલામમાં ડાબી બાજુના ફરિશ્તા અને નમાઝીઓની નીયત કરો, અને જે તરફ ઇમામ હોય તે તરફના સલામમાં ઇમામની નીયત પણ કરો. અને ઇમામ બન્ને સલામોમાં મુકતદીઓની નીયત કરે અને જો ત્રણ અથવા ચાર રકાત વાળી નમાઝ છે તો અત્ત હીયાત પછી હરૂદ ન પઢો બલકે તકબીર કહેતાં ઉભા થઈ જાવ. હવે જો ફર્જ નમાઝ છે તો તેના કાયદા મુજબ અને વાજબ અથવા સુન્નત યા નફિલ નમાઝ છે તો તેના કાયદા મુજબ ત્રીજી અને ચોથી રકાત પુરી કરી સલામ ફેરવી દો. સલામ બાદ અલ્લાહુમ્મા અન્તસ્સલામો વ મિન્કસ્સલામ તબારકતા યા ઝલ જલાલે વલ ઇકરામ અને અલ્લાહુમ્મા અઈન્ની અલા ઝિકરેક વ શુકરેક વ હુસ્ને ઇબાદતેક પઢો અને આ હોઆ પઢવી પણ સુન્નત છે. લાએલાહુ ઇલિલ્લાહો વહુદહુ લા શરીક લહુ લહુલમુદકો બલહુલ હમ્દા વ હોવ અલા કુલ્લે શૈઈન કદીર અલ્લાહુમ્મા લા માનેઅ લેમા આ'તૈતા વલા મોઅતેયા લેમા મનઅતા વલા યન્દુઓ ઝલ જદ્દે મિન્કલ જદ્દ.

ગુજરાતી ભાષા અને ગુજરાતી અક્ષરના પુસ્તકો.

મશારેકુલ અનવાર

હદીસ શરીફની માતખર કિતાબો ખુખારી તથા મુસ્લિમ શરીફની એકે મતે પસાર થયેલી ૨૨૭૨ હદીસો. તદન સાદી અને સહેલી ગુજરાતી ભાષામાં તરજુમો કરવામાં આવ્યો છે. અને દરેક હદીસના નીચેના ફાયદામાં તેનો ખુલાસો લખ્યો છે. વળી કેટલીક જગ્યામાં હજરત મવલાના મરદુમ ગુલામ મોહમ્મદ સાહેબે નોટમાં ઘણો ખુલાસો પણ ખયાન કર્યો છે. જેથી દરેક દીની ભાઈઓએ આ અમુલ્ય કિતાબને પોતાના ઘરમાં રાખવી યોગ્ય છે. એ કિતાબના ત્રણ ભાગ છે, દરેક ભાગની કીંમત રૂ. ૧-૮-૦

માલાખુદ મિન્હ

આ અસલ ફારસી ઉપરથી તરજુમો કરવામાં આવ્યો છે. જે કે ઉર્દુમાં આ કિતાબનો તરજુમો થયો છે પણ ઉર્દુમાં તેની નોટોનો તરજુમો થયો નથી જેમાં સંકટો મસલા સમાયલા છે. આ કિતાબનો ખુબી માટે આટલું લખવું બસ છે કે એ દરેક ઇસ્લામી મદ્રસામાં પઢાવવામાં આવે છે. દરેક હનફીએ આ કિતાબની એક કોપી ઘરમાં રાખવી જોઈએ કીંમત રૂ. ૧-૮-૦

મોનખખેહાત.

આ અરબી ઉપરથી ભાષાંતર કરવામાં આવી છે એનો ઉર્દુ ફારસીમાં પણ તરજુમો થઈ અનેકવાર છપાયેલો છે. એટલુંજ નહિ પણ અંગ્રેજીમાં પણ તરજુમો પ્રોફેસર જે. ડબલ્યુ. રોકવેલ સાહેબે કર્યો અને ઘણીવાર છપાયો છે. એ નસીહત તથા અખલાક શીખવવામાં ઘણીજ સારી કિતાબ છે. ગુજરાતીમાં સાથે લુકમાન હકીમ (અલે)ની સો નસીહતો પણ પ્રધાવી છે. બીજી આવૃત્તિ કીંમત ૦-૮-૦.

મેનેજર—

કુતુબખાનએ સાહેકીયહ

રાંદેર (જ. મુરત.)

તાલીમુલ ઈલામ ભાગ ત્રીજીની

અનુક્રમણીકા.

વિષય.	પૃષ્ઠ.	વિષય	પૃષ્ઠ
તપસીદત્ત વર્ણન	૧	નમાઝની બીજી શરત (શપઝાં	
ખુદાના ખાલી અને સિદ્દાતી નામ	૨	પાક હોવા)તું વર્ણન	૩૯
ફરિકતાઓનું વર્ણન	૪	નમાઝની ત્રીજી શરત (જગ્યા	
ખુદાતઆલાની કિતાબો	૬	પાક હોવા)તું વર્ણન	૩૯
રિસાલતનું વર્ણન	૯	નમાઝની ચોથી શરત [સવર	
સદા'મા ફિરામનું વર્ણન	૧૨	લોકવા]તું વર્ણન	૪૦
વિજ્ઞાપન અને અવકાશ અગ્રાહનું		નમાઝની પાંચમી શરત [નખત]	
વર્ણન	૧૪	તું વર્ણન	૪૧
મોઅજ્જેઝદ અને કરામતનું વર્ણન	૧૫	નમાઝની છઠી શરત] ઇસ્તિકબાલે	
વુજુના બાકી મસઅલા	૧૯	ફિગ્ગાહનું વર્ણન	૪૬
વુજુના ફરજોના બાકી મસઅલા	૧૯	નમાઝની સાતમી શરત	
વુજુની સુન્નતોના બાકી મસઅલા	૨૧	[નીયત]તું વર્ણન	૪૬
વુજુની મુસ્તહબ્બોના-		અઝાનનું વર્ણન	૪૭
બાકી મસઅલા	૨૪	નમાઝના રકનોનું વર્ણન	૫૦
વુજુને તોડનાર ચીજોના		તકબીર તહરીમહનું વર્ણન	૫૦
બાકી મસઅલા	૨૪	નમાઝના પહેલા રકન	
યુસલના બાકી મસઅલા	૨૭	[ફયામ]તું વર્ણન	૫૧
મોઅ ઉપર મસહ કરવાના		નમાઝના બીજા રકન	
બાકી મસઅલા	૨૮	[કિસઅત]તું વર્ણન	૫૧
નખસતે હરીફીવહ અને તેની		નમાઝના ત્રીજા અને ચોથા	
ખાકીના બાકી મસઅલા	૩૦	રકન રકુ અને સિગ્ગાનું વર્ણન	૫૩
ઇસ્તિતમના બાકી મસઅલા	૩૨	નમાઝના પાંચમા રકન	
ખાણીના બાકી મસઅલા	૩૨	[આખેરી કાએદહ]તું વર્ણન	૫૪
કેવાના બાકી મસઅલા	૩૪	નમાઝના વાજેબોનું વર્ણન	૫૪
તમમ્મુમનું વર્ણન	૩૫	નમાઝની સુન્નતોનું વર્ણન	૫૫
		નમાઝના મુસ્તહબ્બોનું વર્ણન	૫૬
		નમાઝ પઢવાની પુરી રીત	૫૭

मुद्रक:-

अण्णुसोव

प्रभाकरदीन

सैयिद.

मुद्रणालय:-

मुस्लिम-

मुनराल प्रेस

मुद्रणस्थान:-

आमाताबाद रोड,

मुंबई.

